

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Adam Polánský

Dovolání v civilním procesu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 11. 2015

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Adam Polánský

Poděkování

Děkuji tímto vedoucí mé diplomové práce prof. JUDr. Aleně Winterové, CSc., za bedlivý dohled a včasnou korekci kurzu mé práce.

Dále chci poděkovat také JUDr. Ing. Zdeňku Hrabovi, Ph.D., za podporu a pomoc při vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	1
1 Historický vývoj institutu dovolání v civilním procesu na území České republiky.....	2
1.1 Vývoj institutu dovolání do roku 1948	2
1.1.1 Všeobecný soudní řád.....	2
1.1.2 Civilní řád soudní.....	4
1.1.3 Rekodifikační snahy po vzniku Československa.....	6
1.2 Stížnost pro porušení zákona	8
1.2.1 Zákon o zlidovění soudnictví.....	8
1.2.2 Občanský soudní řád 1950.....	9
1.2.3 Občanský soudní řád 1963.....	9
1.3 Vývoj institutu dovolání po roce 1989.....	11
1.3.1 Úprava dovolání v OSŘ ve znění zákona č. 519/1991 Sb.....	11
1.3.2 Úprava dovolání v OSŘ ve znění zákona č. 238/1995 Sb.....	14
1.3.3 Úprava dovolání v OSŘ ve znění zákona č. 30/2000 Sb.....	15
1.3.4 Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 a jeho dopady na právní úpravu dovolání	16
2 Platná a účinná právní úprava dovolání v civilním procesu	19
2.1 Dovolání jako mimořádný opravný prostředek.....	19
2.2 Nejvyšší soud jako soud dovolací	21
2.3 Přípustnost dovolání.....	23
2.3.1 Objektivní podmínky přípustnosti dovolání	23
2.3.2 Subjektivní podmínky přípustnosti dovolání.....	32
2.4 Náležitosti dovolání	35
2.5 Dovolací řízení	41
2.5.1 Úkony soudu prvního stupně	41
2.5.2 Řízení před dovolacím soudem.....	42
2.5.3 Rozhodnutí v dovolacím řízení.....	44
2.5.4 Soudní poplatky v dovolacím řízení	46
2.5.5 Náklady dovolacího řízení	46

3 Dovolání jako prostředek ochrany individuálních práv	48
3.1 Vztah dovolání a ústavní stížnosti.....	48
3.1.1 Ústavní soud a ústavní stížnost.....	48
3.1.2 Vyčerpání dovolání jako předpoklad přípustnosti ústavní stížnosti	49
3.2 Zhodnocení současné právní úpravy dovolání a její aplikace v praxi	53
Závěr	56
Seznam použitých zkratk	58
Seznam použité literatury	59
Shrnutí	65
Resumé	66
Název práce v anglickém jazyce	67
Klíčová slova (keywords)	67

Úvod

Tématem této diplomové práce je institut dovolání v civilním procesu. Není v možnostech textu o rozsahu diplomové práce postihnout zevrubně veškeré aspekty tak široké materie, jakou představuje institut dovolání v českém civilním procesu, nicméně věřím, že má diplomová práce přináší ucelený popis institutu dovolání se zaměřením na jeho určité problematické roviny. Diplomová práce má za cíl seznámit čtenáře s historickým vývojem institutu dovolání v civilním procesu až k platné a účinné právní úpravě, a o této pak komplexně pojednat, zejména s důrazem na aktuální koncepci podmínek přípustnosti a náležitostí dovolání. Cíl této práce se neomezuje pouze na shrnutí vývoje institutu dovolání v civilním procesu a jeho současnou právní úpravu, nýbrž na využití tohoto základu pro zhodnocení současné právní úpravy dovolání, a to zejména z pohledu konformity s ústavněprávní úpravou, zvláště pak ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11.

Díličními úkoly, na které má tato práce přinést odpověď, pak jsou:

- 1) Srovnání podmínek přípustnosti dovolání v právní úpravě účinné do 31. 12. 2012 a právní úpravě účinné od 1. 1. 2013.
- 2) Zhodnocení, zda byly naplněny zákonodárcem vytčené cíle rozsáhlé novelizace právní úpravy dovolání, provedené zákonem č. 404/2012 Sb.
- 3) Zhodnocení dopadů současné právní úpravy dovolání na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

1 Historický vývoj institutu dovolání v civilním procesu na území České republiky

1.1 Vývoj institutu dovolání do roku 1948

Kořeny vývoje současného civilního procesu můžeme pozorovat již v římském právu. Procesněprávní normy měly tradičně podobu obyčejového práva, které bylo následně kodifikováno v písemné podobě. Právní úpravu dovolání, respektive dovolání podobných institutů, je možno nalézt již v prvních procesních kodifikacích na našem území.¹

Za nositele jistých prvků dnešní úpravy dovolání, minimálně co do funkce sjednocování judikatury, lze označit apelační soud, založený císařem Ferdinandem I. Habsburským roku 1548. Snahou panovníka bylo sjednotit rozhodování o opravných prostředcích do rukou jediného soudního orgánu.² Tato ambice však zůstala nenaplněna, a tak apelační soud rozhodoval primárně o opravných prostředcích proti rozhodnutím soudů aplikujících městské právo, respektive soudů stavovských z okrajových oblastí Zemí Koruny české. Jednalo se o první ryze profesionální soudní orgán na našem území, jehož vznik položil základ trojinstančního soudního řízení v období osvícenského absolutismu.³ Nicméně, v době vzniku apelačního soudu ještě nelze hovořit o dělení opravných prostředků na řádné a mimořádné, proto apelační soud vykazoval spíše znaky soudu odvolacího.

1.1.1 Všeobecný soudní řád

Další vývoj civilního procesu v českých zemích byl zásadním způsobem ovlivněn a svázán s vývojem civilního procesu rakouského, zejména s rekodifikačními

---

¹ GEŠKOVÁ, K. Dovolanie v civilnom procese. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 13.

² Centralizovaný devolutivní účinek dovolání dle současné právní úpravy.

³ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2010, 640 s.

snahami panovníků osvícenského absolutismu v 18. století. Vrcholem a úspěšným zakončením kodifikačních snah se stal Všeobecný soudní řád (*Allgemeine Gerichtsordnung*), vydaný císařem Josefem II. roku 1871 s platností pro rakouské i české země.⁴ Tímto kodexem byla zavedena trojinstanční soudní soustava završená Nejvyšším soudním dvorem se sídlem ve Vídni, zejména jím však bylo definitivně vyloučeno užívání obyčejového práva na českém území.⁵ Všeobecný soudní řád byl založen především na zásadě písemnosti, zásadě neveřejnosti a zásadě formálního hodnocení důkazů. Nicméně, některé z těchto koncepcí byly v tehdejší společnosti považovány za překonané již v době vydání kodexu.⁶

Všeobecný soudní řád přinesl do tuzemského právního systému bipartici opravných prostředků na řádné a mimořádné, ovšem dovolání bylo zařazeno toliko mezi opravné prostředky řádné. Zákoník také rozlišoval mezi opravnými prostředky proti rozsudkům a proti usnesením, proti nimž směřoval rekurs. Dovolání (revize) bylo ve Všeobecném soudním řádu koncipováno jako opravný prostředek proti rozsudkům odvolacích soudů v civilních věcech, původně však pouze proti rozsudkům, kterými byly rozsudky prvoinstančních soudů změněny. Předmět dovolání byl rozšířen i proti rozsudkům potvrzujícím až dvorským dekretem ze dne 15. 2. 1883, č. 2593 Sb. z. s., kterým byl zaveden institut tzv. mimořádného dovolání, kdy tato mimořádnost spočívala v naplnění dovolacích důvodů⁷ za současného překonání minimální výše hodnoty sporu (500 zlatých r.č.).⁸ Úprava dovolání ve Všeobecném soudním řádu byla koncipována na základě zásad revizního systému a přinášela již některé prvky typické pro dnešní podobu právní úpravy dovolání, např. zákaz novot a zásadu zákazu reformationis in peius.⁹

---

⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. Moderní civilní proces. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 11.

⁵ GEŠKOVÁ, K. Dovolanie v civilnom procese. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 17.

⁶ LAVICKÝ, Petr a kol. Moderní civilní proces. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 12.

⁷ Zmatečnost nebo zřejmá nespravedlnost.

⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. Dovolání v civilním řízení včera a dnes. Bulletin advokacie. 1997, č. 6- 7, str. 26.

⁹ GEŠKOVÁ, K. Dovolanie v civilnom procese. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 17.

1.1.2 Civilní řád soudní

Všeobecný soudní řád byl součástí právního řádu na našem území do 1. ledna 1898, kdy nabyl účinnosti zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (*Civilní řád soudní*), kterým byl Všeobecný soudní řád derogován a plně nahrazen.¹⁰ Civilní řád soudní dělil opravné prostředky na řádné a mimořádné, kdy dovolání bylo i nadále řazeno mezi opravné prostředky řádné. Civilní řád soudní, stejně jako jeho předchůdce, zachovával trojinstančnost řízení. Základním rozdílem mezi koncepcí právní úpravy odvolání a dovolání v Civilním řádu soudním byl předmět těchto opravných prostředků; odvoláním se napadal rozsudek soudu prvního stupně, zatímco dovoláním se napadal rozsudek soudu odvolacího. Odvoláním i dovoláním se napadaly zásadně rozsudky (proti usnesení mohl účastník podat rekurz), a to zásadně rozsudky nepravomocné.¹¹

Koncepční východiska právní úpravy dovolání obsažené v Civilním řádu soudním přiléhavě shrnul v meziválečné odborné literatuře prof. Václav Hora: „*Úkolem dovolání je, aby bylo umožněno stranám předložit svou věc třetí stolici soudní, jež by přezkoumala rozhodnutí druhé stolice, tedy odvolacího soudu. Neobmezuje se tudíž činnost dovol. soudu jen na činnost zrušovací (kasační), a na výrok, že byl zákon skutečně porušen nebo nesprávně vyložen, při čemž by se skutkovým podkladem sporu vůbec nezabýval a ve věci samé nerozhodoval, nýbrž dovol. soud je s to, aby i ve věci samé nalézal... Předmětem pak přezkoumání je jen řízení a rozsudek odvolací, nikoliv i řízení a rozsudek první stolice. Řízení a rozsudek této stolice může býti zasažen rozhodnutím dovol. soudu jen výjimečně a nepřímou.*“¹²

Na právní úpravu dovolání se použila zákonná ustanovení o odvolání, jestliže nebylo stanoveno jinak.¹³ Dovolání se podávalo prostřednictvím soudu prvního stupně. Dovolací lhůta činila čtrnáct dní a počínala od doručení odvolacího rozsudku (*nálezu*) a

---

¹⁰ Uvozen zákonem č. 112/1895 ř.z., jímž se uvádí zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní).

¹¹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1864.

¹² HORA, V. Československé civilní právo procesní. I. – III. Díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, Díl III., str. 141.

¹³ Srov. ustanovení § 513 ČŘS: Pokud se z ustanovení tohoto oddílu nepodávají odchylky, jest užití předpisů o odvolání také na dovolání.

podání dovolání mělo suspenzivní účinek (v rozsahu návrhu). Dovolání mělo také vždy devolutivní účinek, o dovolání rozhodovaly nadřízené soudy, typicky vrchní soudy zemské.¹⁴

Přípustnost dovolání byla omezena minimální hodnotou sporu, jejíž výše byla ovšem často novelizována.¹⁵ Nicméně dovolání proti rozsudkům odvolacích soudů bylo přípustné i v bagatelních věcech, kdy hodnota sporu nedosahovala zákonem stanovené úrovně, a to u rozhodnutí zásadního významu. Přípustnost dovolání byla dále omezena dovolacími důvody taxativně vymezenými v ustanovení § 503 ČRS:

- 1) *poněvadž rozsudek odvolací soudu jest zmatečný pro některou z vad vyčtených v § 477¹⁶;*
- 2) *poněvadž odvolací řízení trpí vadou, která, aniž působí zmatečnost, byla způsobila zabrániti zevrubnému vysvětlení a důkladnému posouzení rozepře;*
- 3) *poněvadž rozsudku odvolacího soudu jest v některé podstatné části položen za základ skutkový předpoklad, který jest v rozporu s procesními spisy první nebo druhé stolice;*
- 4) *poněvadž rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.*

Dovolací soud byl v dovolacím řízení vázán rozsahem návrhů dovolatele. V dovolacím řízení taktéž platil zákaz novot; nová skutková tvrzení nebo nové důkazy mohly být v dovolacím řízení uplatněny pouze v případě naplnění dovolacích důvodů vymezených v ustanovení § 503 odst. 1 a odst. 2 ČRS (podrobněji výše), a to výhradně na jejich podporu nebo vyvrácení. O dovolání bylo v dovolacím řízení rozhodnuto zpravidla v neveřejném zasedání bez ústního jednání. Ústní jednání však mohl dovolací soud nařídít, a to na návrh účastníka nebo též z moci úřední, shledal-li takový postup potřebným.

Právní úprava dovolání byla založena na zásadách revizního opravného systému. Dle zákona rozhodoval dovolací soud zpravidla ve věci samé. Jestliže však dovolací

---

¹⁴ Srov. centralizovaný devolutivní účinek dnešní právní úpravy dovolání.

¹⁵ 2 000 Kčs – znění zákona účinné od 1. července 1923, u dovolání proti potvrzujícím rozsudkům byla stanovena hodnota vyšší.

¹⁶ Např. rozhodoval vyloučený soudce, soud nebyl řádně obsazen, rozhodoval nepříslušný soud atd. viz § 477 ČRS.

soud nalezl, že napadaný rozsudek odvolacího soudu má být zrušen z důvodu zmatečnosti, a současně měl za to, že je pro vyřízení věci zapotřebí nového jednání odvolacího soudu a nepokládal za účelné sám rozhodnout, vrátil věc odvolacímu soudu. Jestliže však bylo zapotřebí jednání u soudu prvního stupně, případně šlo o zmatečnost vzniklou v důsledku pochybení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud taktéž rozsudek soudu prvního stupně a vrátil věc tomuto soudu k novému rozhodnutí.¹⁷ Soud, kterému byla věc dovolacím soudem vrácena, ať už se jednalo o soud prvního stupně či odvolací, byl ve svém rozhodování vázán právním názorem dovolacího soudu, vyjádřeném v jeho zrušujícím rozsudku.

1.1.3 Rekodifikační snahy po vzniku Československa

Civilní řád soudní zůstal součástí českého práva i po pádu podunajského soustátí a vzniku Československé republiky. Byl totiž převzat zákonem č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého ze dne 28. 10. 1918 (*recepční norma*). Civilní řád soudní tak zůstal účinným právním předpisem na českém území, nikoliv však na území Slovenska. Je na místě zdůraznit, že recepční normou nebylo přejato pouze právo platné na území dřívějšího Předlitavska, ale také právo uherské platné na území Zalitavska, v podmínkách Československé republiky právě pro území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Konkrétně se jednalo o zákon čl. I/1911, Uhorský civilný súdny poriadok.¹⁸

Situace, kdy v unitárním státě, jímž Československá republika byla, platily dva značně rozdílné právní řády, vyvolávala mnoho právních otázek a aplikačních problémů. Nadto Civilní řád soudní i Uhorský civilný súdny poriadok byly pouze autentickými překlady zákonů psaných v němčině, resp. v maďarštině. Snaha odstranit právní dualismus byla hlavním hnacím motorem rekodifikačních snah obecně¹⁹; práce na novém civilněprocesním právním předpise začaly už v roce 1922. Bohužel, výsledek těchto prací – vládní návrh nového jednotného civilního řádu soudního spolu se zákonem uvozovacím a zákonem o soudní příslušnosti – byl Národnímu shromáždění předložen až v roce 1937, a nestihl tak být s ohledem na historické události roku 1938

¹⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. Dovolání v civilním řízení včera a dnes. Bulletin advokacie. 1997, č. 6-7, str. 27.

¹⁸ GEŠKOVÁ, K. Dovolanie v civilnom procese. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 16.

¹⁹ Srov. návrh československého občanského zákoníku z roku 1937.

přijat. Původní Civilní řád soudní, účinný od roku 1898, zůstal účinným právním předpisem na území Česka až do své derogace k 1. 1. 1951, kdy byl nahrazen občanským soudním řádem přijatým roku 1950.²⁰

---

²⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. Moderní civilní proces. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. str. 15.

1.2 Stížnost pro porušení zákona

Období let 1949 – 1950, známé také jako právní dvouletka, znamenalo snahu komunistického režimu o rozchod s právem „buržoazním“ a jeho nahrazení právem lidově demokratickým, které by lépe odpovídalo novým potřebám socialistické společnosti.

1.2.1 Zákon o zlidovění soudnictví

Typickým produktem revolučních změn se po únoru 1948 stal zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, který zavedl laický prvek („soudce z lidu“) na všech úrovních civilního soudního řízení, a nahradil dosavadní trojinstanční soudní soustavu soustavou dvojinstanční. Především ale tento zákon zrušil ustanovení Civilního řádu soudního o dovolání s účinností od 1. února 1949.²¹ Účinností zákona o zlidovění soudnictví byl institut dovolání z tuzemského práva vypuštěn, a to až do své reintrodukce porevoluční novelou občanského soudního řádu a notářského řádu - zákonem č. 519/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992.

Zákon o zlidovění soudnictví zavedl institut *stížnosti pro zachování zákona*, později pod pozměněným názvem rozvedený v Občanském soudním řádu z roku 1950. Předmětem stížnosti pro zachování zákona byly pravomocné rozsudky, jestliže byl v řízení nebo při rozhodování porušen zákon. Podání stížnosti však nebylo přípustné proti rozhodnutí Nejvyššího soudu. Zásadní diskontinuita právní úpravy stížnosti pro zachování zákona s dosavadní právní úpravou dovolání však spočívala v tom, že jedinou aktivně legitimovanou osobou k podání tohoto opravného prostředku byl generální prokurátor (později se aktivní legitimace rozšiřovala), nikoliv již účastník řízení. Ten byl oprávněn toliko k podání tzv. *podnětu ke stížnosti pro porušení zákona*.

22

---

²¹ Srov. ustanovení § 142 odst. 9 zákona č. 319/1948, o zlidovění soudnictví.

²² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací. Praha: Linde, 2014. str. 531.

1.2.2 Občanský soudní řád 1950

Přijetí zákona č. 142/1950 Sb., občanského soudního řádu, s účinností od 1. 1. 1951, bylo jedním ze stěžejních výsledků právnické dvouletky. Koncepce tohoto nového občanského soudního řádu se zásadně rozcházela se zažitou rakouskou civilistikou, naopak zde byl patrný zřetelný příklon k právu sovětskému. Jako hlavní inspirační zdroj pro tvorbu Občanského soudního řádu z roku 1950 posloužil sovětský občanský soudní řád z roku 1923.²³ Občanský soudní řád z roku 1950 však přinesl zásadní a z hlediska práva v Československu revoluční prvek – stal se prvním civilněprocesním právním předpisem účinným na celém území Československa. Přijetím tohoto právního předpisu tak byla s definitivní platností překonána dvojkolejnost civilního procesu na území Československa.

Občanský soudní řád z roku 1950 neobsahoval institut dovolání, převzal však s minimálními změnami úpravu stížnosti pro zachování zákona, introdukovanou do tuzemského civilního procesu zákonem o zlidovění soudnictví. Změněn byl především název institutu, a sice na *stížnost pro porušení zákona*. Dále byl rozšířen okruh osob aktivně legitimovaných k podání stížnosti; ke generálnímu prokurátorovi přibyl nově také předseda Nejvyššího soudu. Došlo však i k rozšíření předmětu stížnosti pro porušení zákona; nově bylo vyloučeno podat stížnost pouze proti rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti pro porušení zákona, nikoliv již proti rozhodnutí Nejvyššího soudu jako takovému.²⁴

1.2.3 Občanský soudní řád 1963

Občanský soudní řád z roku 1950 byl účinný pouze do 1. 4. 1964, kdy byl nahrazen dodnes účinným (byť mnohokrát novelizovaným) zákonem č. 99/1963 Sb., občanským soudním řádem.

Občanský soudní řád zprvu neupravoval institut dovolání, nicméně opět převzal právní úpravu mimořádného opravného prostředku - stížnosti pro porušení zákona -

---

²³ LAVICKÝ, Petr a kol. Moderní civilní proces. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. str. 15.

²⁴ Srov. ustanovení § 210 zákona č. 142/1950 Sb.

z Občanského soudního řádu z roku 1950. Stížnost pro porušení zákona byla upravena v ustanoveních § 236 až § 243 o.s.ř.²⁵ Rozdíly mezi úpravou stížnosti pro porušení zákona v Občanském soudním řádu z roku 1950 a Občanském soudním řádu z roku 1963 se dají vymezit takto:

- 1) Rozdíl v předmětu stížnosti, kdy nově bylo možné napadat vedle pravomocných rozsudků i usnesení a rozhodnutí státního notářství, a naopak z přípustnosti stížnosti byly vedle rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti pro porušení zákona vyloučeny rozsudky o statusových otázkách týkajících se manželství.²⁶
- 2) Rozdíl ve lhůtě pro podání stížnosti, kdy nově bylo nutné podat stížnost do tří let od právní moci rozhodnutí.
- 3) Rozdíl v osobách aktivně legitimovaných k podání stížnosti, kdy nově mohli vedle generálního prokurátora a předsedy Nejvyššího soudu (ke kterým přibyl po novelizaci zákonem č. 158/1969 Sb. s účinností od 1. ledna 1970 ministr spravedlnosti a generální prokurátoři republik) podávat stížnost také okresní a krajské prokurátory spolu s předsedy okresních a krajských soudů, a to v případech vymezených v ustanovení § 237 o.s.ř.²⁷

---

²⁵ Srov. ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., o.s.ř., v účinném znění.

²⁶ Srov. ustanovení § 263 (3) zákona č. 99/1963 Sb., o.s.ř.

²⁷ Srov. ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., o.s.ř., ve znění účinném od 1.4. 1964 do 1.1.1970.

1.3 Vývoj institutu dovolání po roce 1989

Institut dovolání se do tuzemského práva navrátil se zákonem č. 519/1991 Sb., s účinností od 1. ledna 1992. Od té doby prošla úprava dovolání zásadními novelizacemi, a to zejména provedených zákony č. 238/1995, č. 30/2000 Sb. a č. 404/2012 Sb.²⁸ I přes další dílčí novely (např. zákon č. 120/2004 Sb.) můžeme právě tyto zákony považovat za rozhodné pro podobu právní úpravy dovolání, za mezníky ohraničující jednotlivé vývojové fáze dovolání po jeho znovuzavedení do tuzemského civilního procesu. Dovolání ve všech těchto etapách mělo charakter mimořádného opravného prostředku, kterým se napadá rozhodnutí odvolacího soudu v případech stanovených zákonem. Smysl institutu dovolání spočíval v přezkoumání těchto rozhodnutí z hlediska naplnění podmínek přípustnosti dovolání a dovolacích důvodů, jakož i zjednání nápravy tam, kde rozhodnutí odvolacího soudu nemohlo obstát, zejména z důvodů nesprávného právního posouzení věci a nezákonnosti procesního postupu soudu, popřípadě nesprávného či neúplného podkladu skutkových zjištění soudu v provedeném dokazování.²⁹ Institut dovolání byl také od nabytí účinnosti zákona č. 519/1991 Sb. až do nabytí účinnosti zákona č. 404/2012 Sb. vystavěn výlučně na kasačním opravném systému.³⁰

Koncepční změny institutu dovolání, přinesené výše uvedenými zásadními novelizacemi, spočívaly vedle úpravy dovolacího řízení zejména v úpravě podmínek přípustnosti dovolání a ve vymezení dovolacích důvodů.³¹

1.3.1 Úprava dovolání v OSŘ ve znění zákona č. 519/1991 Sb.

Ačkoliv nová právní úprava dovolání obsažená v rozsáhlé novelizaci Občanského soudního řádu – zákonu č. 519/1991 Sb. - prakticky nahradila právní

---

²⁸ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 731.

²⁹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1866.

³⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, str. 318.

³¹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1866.

úpravu stížnosti pro porušení zákona³², tu bylo možné podat až do 31. 12. 1994.³³ Tato možnost však byla zachována pouze pro generálního prokurátora, nadto pouze v omezeném okruhu nesporných řízení.³⁴ Zde je ovšem na místě zdůraznit, že prokuratura byla zrušena ke dni 31. 12. 1993 zákonem č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Hlavním důvodem změn byla snaha zákonodárce odstranit nedemokratické prvky obsažené v dosavadní právní úpravě a v neposlední řadě také přizpůsobit Občanský soudní řád nově vznikajícím ekonomickým poměrům a ostatnímu zákonodárství.³⁵ Nová právní úprava dovolání nemohla popřít jistý inspirační zdroj v Civilním řádu soudním.³⁶

Zákonodárce se však musel vypořádat se zásadním problémem; dosavadní institut dovolání byl koncipován napříč historickým vývojem civilního procesu na území Česka, resp. Československa, jako opravný prostředek řádný. Zákonodárce se však rozhodl z této koncepce ustoupit a nově institut dovolání normoval jako opravný prostředek mimořádný. K objasnění postojů a motivace zákonodárce k přijetí právě této koncepce právní úpravy dovolání může posloužit komentář týkající se tohoto problému, obsažený v důvodové zprávě k zákonu č. 519/1991 Sb.: *„Kdyby dovolání bylo řádným opravným prostředkem, byla by taková úprava v rozporu s tendencí, která je obecně sledována, aby se řízení před soudem stalo efektivnější, lacinější a rychlejší... V roce 1984 přijal Výbor ministrů Rady Evropy doporučení - nazvané Zásady civilního procesu pro lepší fungování justice. Upozorňuje se v nich, že platné procesní předpisy v evropských státech by měly směřovat k tomu cíli, aby civilní proces se stal jednodušší a rychlejší. Doporučuje se proto též, aby byly omezeny opravné prostředky, zejména dozorové opravné prostředky (to se týká zejména oprávnění generálních prokurátorů). Jestliže náš stát se stal členem Rady Evropy, pak se od těchto doporučení nelze uchýlovat. Nelze proto budovat dovolání, dané jen do rukou účastníků, jako řádný opravný prostředek (jako třetí instanci).“*

---

³² Právní úprava dovolání je obsažena zhruba v zákonných ustanoveních, ve kterých byla v letech 1964 – 1992 upravena právě stížnost pro porušení zákona (§ 236 - § 243).

³³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací. Praha: Linde, 2014. str. 531.

³⁴ Srov. Čl. III Ustanovení přechodná a závěrečná, odst. 1. písm. i) zákona č. 519/1991 Sb.

³⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991.

³⁶ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1864.

V Občanském soudním řádu ve znění zákona č. 519/1991 Sb. bylo podání dovolání přípustné proti jakémukoliv rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouštěl.³⁷ Dovolání bylo přípustné proti těm rozhodnutím odvolacích soudů, která naplňovala vady řízení vymezené v § 237 o.s.ř. – tzv. zmatečnosti, dále pak na všechna rozhodnutí odvolacích soudů, kterými odvolací soudy změnilly rozhodnutí soudů prvního stupně, a také na potvrzující rozhodnutí odvolacích soudů (v případech vymezených v ustanoveních § 238 a § 239 o.s.ř.).³⁸ Přípustnost dovolání tak byla koncipována na kombinaci dvou zásad:

- 1) zásadě univerzality, spočívající v tom, že dovolání bylo za určitých podmínek (§ 237 o.s.ř.) přípustné proti jakýmkoliv rozhodnutím odvolacích soudů,
- 2) zásadě diformity, spočívající v tom, že dovolání bylo přípustné pouze v případě nesouladu rozhodnutí soudů I. stupně s rozhodnutími soudů odvolacích, resp. za určitých podmínek i v případě potvrzujících rozhodnutí odvolacích soudů.³⁹

Naproti tomu dovolání nebylo přípustné pouze proti důvodům rozhodnutí a dále také ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže šlo o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovských práv, určení otcovství nebo o nezrušitelné osvojení. Přípustnost dovolání byla vystavěna na kombinované zásadě, kdy vedle naplnění některého z případů uvedených shora (podmínky přípustnosti) bylo nutnou podmínkou pro úspěšné podání dovolání současné naplnění dovolacích důvodů, taxativně vymezených v ustanovení § 241 odst. 2 o.s.ř.:

- a) *v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237,*
- b) *řízení je postiženo jinou vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,*
- c) *rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování,*
- d) *rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.*

---

³⁷ Srov. ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř., ve znění zákona č. 519/1991 Sb.

³⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 238/1995 Sb.

³⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona. Civilní proces. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 631-632.

1.3.2 Úprava dovolání v OSŘ ve znění zákona č. 238/1995 Sb.

Hlavním cílem novelizace provedené zákonem č. 238/1995 Sb. bylo důsledné promítnutí apelačního a kasačního principu do soudní soustavy České republiky. Do formy organizace soudní soustavy podstatným způsobem zasáhl zánik České a Slovenské Federativní Republiky a bylo proto nutné přizpůsobit soudní soustavu realitě nově vzniklé samostatné České republiky. Dle nové právní úpravy byl k rozhodování o dovolání oprávněn výlučně Nejvyšší soud ČR jako jediný dovolací soud, a tím byl založen centrální devolutivní účinek dovolání.

„Navržený zákon proto přináší systémové řešení pro dělbu působnosti vrchních soudů a Nejvyššího soudu. Vrchní soudy by do budoucna měly působit výhradně jako soudy apelační a kasační působnost by výlučně měla náležet do působnosti Nejvyššího soudu. V souvislosti se změnou věcné příslušnosti k řízení o dovolání se navrhuje provést dílčí novelizaci řízení o dovolání. Smyslem navržených úprav dovolacího řízení není zásadně měnit rozsah věcí, jež lze napadnout dovoláním, ani důvodů, jimiž lze podané dovolání odůvodnit. Koncepce dovolání proto i nadále vychází z toho, že se jedná o opravný prostředek mimořádný. Cílem dílčích změn je proto spíše, na základě poznatků soudů z aplikace stávající právní úpravy, provést její upřesnění.“⁴⁰

Zákonem č. 238/1995 Sb. se zákonodárce rozhodl reintrodukovat⁴¹ do tuzemského práva úpravu tzv. bagatelních sporů, které se rozhodl vyloučit z přípustnosti dovolání. Přípustnost dovolání byla omezena minimální hodnotou sporu, která činila ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč (s výjimkou důvodů zmatečnosti podle § 237 o.s.ř.). Naproti tomu však byla přípustnost dovolání rozšířena na případy, kdy odvolací soud ve svém rozhodnutí, kterým potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, nevyhověl návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání pro zásadní význam právní stránky rozhodnutí; nově byla úvaha o zásadním významu přenesena ze soudu odvolacího na soud dovolací (nicméně pouze v případě odmítnutí účastníkovra návrhu na přípustnost dovolání odvolacím soudem).⁴² Zcela byl změněn způsob rozhodování o dovolání v

⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 238/1995 Sb.

⁴¹ Civilní řád soudní upravoval kategorii bagatelních sporů, ve kterých nebylo dovolání přípustné.

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 238/1995 Sb.

řízení u dovolacího soudu, kdy měl nově dovolací soud rozhodovat o dovolání zásadně bez jednání, a jednání nařídít pouze, považoval-li to za vhodné nebo bylo-li prováděno dokazování (pouze však k prokázání dovolacích důvodů).⁴³

1.3.3 Úprava dovolání v OSŘ ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

Další zásadní a rozsáhlá novelizace Občanského soudního řádu byla provedena zákonem č. 30/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001, která svým rozsahem byla spíše rekodifikací úpravy opravných prostředků jako takových. „*Systém opravných prostředků se po novelizaci stává systémem koncepčně odlišným od systému předchozího, zásadě se mění i jednotlivé opravné prostředky.*“⁴⁴

Největší koncepční změnou v úpravě dovolání, kterou přinesla tato novelizace, bylo bezesporu zavedení dalšího mimořádného opravného prostředku - žaloby pro zmatečnost. Záměrem zákonodárce bylo změnit právní úpravu dovolání tak, aby se dovolání stalo základním prostředkem ke sjednocování rozhodovací činnosti soustavy obecných soudů.⁴⁵ V důsledku zavedení tohoto právního institutu odpadl dovolací důvod zmatečnostních vad řízení podle dosavadního ustanovení § 237 o.s.ř. (důvody zmatečnosti byly obsaženy v novém ustanovení § 229 odst. 1 o.s.ř. v rámci právní úpravy žaloby pro obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost).

Přijetím této novely přípustnost dovolání již nespočívala na zásadě univerzality, na které byla přípustnost založena po návratu institutu dovolání do tuzemského práva (zásada univerzality však byla výrazně omezena již zákonem č. 238/1995 Sb.). Nově byla přípustnost dovolání založena na zásadě diformity, a to tzv. diformity otevřené (§ 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.) a diformity skryté (§ 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.).^{46;47} Dalším podmínkou

---

⁴³ POKORNÝ, Milan, Josef RUBEŠ a Alena WINTEROVÁ. Občanský soudní řád a předpisy souvisící. 7. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 1997, str. 280.

⁴⁴ MACKOVÁ, Alena. Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*. 2000, č. 8, s. 24.

⁴⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

⁴⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. Civilní proces. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, str. 632.

⁴⁷ Diformita v obecném významu značí rozdílnost rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně. Podstatné pro rozlišení pak je, zda jde o rozhodnutí odvolacího soudu měnící rozhodnutí soudu I. stupně (otevřená diformita), nebo naopak o rozhodnutí odvolacího soudu potvrzující rozhodnutí soudu I. stupně (skrytá diformita).

zakládající přípustnost dovolání se vedle diformity a skryté diformity stal zásadní právní význam napadaného rozhodnutí (§ 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.), jestliže bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně a nebylo přípustné dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř.⁴⁸

Rozhodování o přípustnosti dovolání z důvodu zásadního právního významu bylo nově zcela přeneseno do gesce Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího, aniž by musel účastník činit návrh na uznání přípustnosti dovolání před odvolacím soudem (jak vyplývalo z ustanovení § 239 o.s.ř. ve znění zákona č. 238/1995 Sb.).⁴⁹ Situace, kdy o přípustnosti dovolání rozhodovaly odvolací soudy, byla značně problematická, jak vyplývá např. z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 10/2003, které řeší otázku odpovědnosti státu za nesprávné poučení odvolacího soudu o přípustnosti dovolání.⁵⁰

K procesně úspěšnému podání dovolání bylo ovšem vyžadováno taktéž naplnění jednoho ze tří dovolacích důvodů uvedených v ustanovení § 214a odst. 2 a odst. 3 o.s.ř. Dovolací důvody se, s výjimkou odpadnutí dovolacího důvodu zmatečnosti, obsahově neměnily.⁵¹

Vyloučení bagatelních sporů z předmětu dovolání nebylo touto novelizací nijak věcně dotčeno.⁵² Dále byla lhůta k podání dovolání prodloužena z jednoho měsíce na měsíce dva. Nově však byl počátek běhu lhůty navázán na okamžik doručení rozhodnutí odvolacího soudu účastníkovi, nikoliv již na okamžik nabytí právní moci napadaného rozhodnutí, a to z důvodu zvýšení právní jistoty účastníků.⁵³

1.3.4 Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 a jeho dopady na právní úpravu dovolání

---

⁴⁸ Srov. ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.: *Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo odvolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.*

⁴⁹ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1867

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 10/2003 ze dne 20.05.2003.

⁵¹ Srov. ustanovení § 241 o.s.ř. ve znění zákona č. 519/1991 Sb. a ustanovení § 241a o.s.ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

⁵² Pozdějšími novelizacemi nicméně docházelo ke změně výše hranic bagatelních sporů.

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

I přes přijetí řady dílčích novel se obsahově institut dovolání neměnil od novelizace provedené zákonem č 30/2000 Sb. až do 1. 1. 2013, kdy nabyl účinnosti zákon č. 404/2012 Sb. Přijetí tohoto zákona bylo mimo jiné reakcí zákonodárce (minimálně co do koncepce právní úpravy dovolání) na náleze Ústavního soudu ČR ze dne 21. 2. 2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, kterým se zrušuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. uplynutím dne 31. 12. 2012. Kromě reflexe nálezu Ústavního soudu však bylo záměrem zákonodárce redukovat setrvale rostoucí nápad nových podání k Nejvyššímu soudu, resp. Ústavnímu soudu.

Ústavní soud zrušil podmínku přípustnosti dovolání z důvodu existence zásadního právního významu ve věci samé, obsaženou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., jelikož shledal rozpor této právní úpravy s požadavky plynoucími z principu právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) a dále porušení práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny), resp. výkon ústavně zakázané libovůle (čl. 2 odst. 2 Listiny).⁵⁴ Zároveň však Ústavní soud ponechal ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. v platnosti až do 31. 12. 2012 (odložením vykonatelnosti derogačního výroku nálezu), a to i přes jeho deklarovanou protiústavnost, veden záměrem poskytnout zákonodárci dostatečný čas pro nápravu dosavadního stavu.⁵⁵ Nicméně Ústavní soud v nálezu shrnul základní požadavky pro konformitu budoucí právní úpravy s ústavním pořádkem: „*Tato úprava musí být do té míry předvídatelná, že přípustnost dovolání musí být zřejmá každému potenciálnímu dovolateli ještě předtím, než opravný prostředek v podobě dovolání využije.*“⁵⁶

Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 výtýkal právní úpravě přípustnosti dovolání zejména vágnost a nepředvídatelnost podmínky přípustnosti dovolání z důvodu zásadního právního významu ve věci, kdy tento nebyl dostatečně určitý ani z výčtu uvedeného v ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř.⁵⁷ „*Pravidla o přístupu k vyšším soudním instancím musí být formulována co nejurčitěji tak, aby byla co nejjasněji*

---

⁵⁴ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 21. 2. 2012, bod 67.

⁵⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 21. 2. 2012, bod 69.

⁵⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 21. 2. 2012, bod 69.

⁵⁷ *Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.*

*seznatelná pro jednotlivé osoby. To proto, že právě tato pravidla stanovují, v jakých hranicích a jakým způsobem se má dotčená osoba domáhat svého práva.*⁵⁸

Dále Ústavní soud vytýkal nerovné podmínky v přístupu k dovolání, dané nekonzistentní judikaturou Nejvyššího soudu v otázce přípustnosti dovolání na základě otázky zásadního právního významu, kdy Nejvyšší soud svévolně vykládal podmínky přípustnosti dovolání restriktivně nebo naopak extenzivně. *„Jednota právního řádu je totiž ohrožována v samém jádru, je-li o analogickém subjektivním nároku (právu) nestejně judikováno.*⁵⁹

V neposlední řadě byl terčem kritiky Ústavního soudu způsob rozhodování Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání z důvodu, že se nejednalo o otázku zásadního právního významu.⁶⁰ *„Konstrukce dovolání tak, jak je vyjádřena v napadeném ustanovení, které vyžaduje, aby před jeho odmítnutím byl proveden věcný přezkum již v tomto stadiu, nedovoluje, a to z ústavních důvodů, aby byl skrze odmítání dovolání regulován nápad věcí, o nichž má být meritorně rozhodováno, samotným Nejvyšším soudem. Pokud by se tak dělo i u věcí, které by jinak měly mít naději na úspěch, zesilovalo by se nebezpečí nerovného posuzování analogických věcí do té míry, že by již nebylo možné uvažovat o právním posouzení vztazeném ke konkrétnímu obsahu, který věc vykazuje.*⁶¹

Další výtky Ústavního soudu vůči zákonné úpravě poté směřovala k nízké kvalitě dovolání sepisovaných advokáty, kdy i přes povinné zastoupení dovolatele advokátem od počátku dovolacího řízení končilo přes 80 % podaných dovolání odmítnutím pro nepřípustnost, a to právě z důvodu nedostatečně vymezené otázky zásadního právního významu ve vztahu k napadanému rozhodnutí odvolacího soudu.⁶²

Tento nálezn však vzbuzoval značné kontroverze, a to nejenom mezi právní veřejností⁶³, ale i uvnitř Ústavního soudu, když hned 5 soudců využilo svého práva k podání tzv. disentního stanoviska.

---

⁵⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11ze dne 21. 2. 2012, bod 53.

⁵⁹ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11ze dne 21. 2. 2012, bod 50.

⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

⁶¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11ze dne 21. 2. 2012, bod 54.

⁶² Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11ze dne 21. 2. 2012, bod 48.

⁶³ Např. Zdeněk Kühn, v článku Nenárokové dovolání je protiústavní?

2 Platná a účinná právní úprava dovolání v civilním procesu

2.1 Dovolání jako mimořádný opravný prostředek

Opravný prostředek je takový procesní úkon, kterým se může účastník řízení domáhat přezkoumání soudního rozhodnutí, respektive též průběhu řízení.⁶⁴ Právní věda rozlišuje opravné prostředky řádné a mimořádné, kdy hlavním dělicím kritériem je zhodnocení otázky, zda opravný prostředek směřuje proti rozhodnutí, které ještě nenabylo právní moci, nebo proti rozhodnutí pravomocnému. Tato hlavní dělicí linie je dále doplňována rozdíly mezi délkou lhůt k uplatnění opravných prostředků, dále pak rozdíly v podmínkách přípustnosti opravných prostředků, jejich účinků vůči napadanému rozhodnutí a v neposlední řadě také ve způsobu, jakým je o nich rozhodováno.⁶⁵

Podle platné a účinné právní úpravy je dovolání, vedle žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost, řazeno mezi mimořádné opravné prostředky v civilním řízení. Dovolání má vždy devolutivní účinek; jedná se o tzv. centrální devolutivní účinek, kdy je dovolacím soudem výhradně Nejvyšší soud. Naproti tomu dovolání nemá účinek suspenzivní; dovolací soud však může výjimečně odložit vykonatelnost i právní moc napadaného rozhodnutí.⁶⁶ Dovolání je podáváno účastníkem, do jehož práv bylo zasaženo, musí splňovat zákonné náležitosti, musí být přípustné a podané v zákonem stanovené lhůtě. Dovolací řízení je řízením přezkumným a je založeno na zásadách revizního opravného systému. Názory doktríny, zda je současná právní úprava dovolání založena nadále na opravném systému kasačním, nebo se jedná již o opravný systém revizní, se však liší. Současnou koncepci dovolání považují za založenou na základě

---

⁶⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 503.

⁶⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2013. str. 301.

⁶⁶ Srov. ustanovení § 243 o.s.ř.

revizního principu např. Zahradníková⁶⁷ nebo Hamuláková.⁶⁸ Naproti tomu Winterová považuje dovolání za vystavěné i nadále na principech kasačního opravného systému.⁶⁹

Kasační opravný systém umožňuje přezkum napadaného rozhodnutí výhradně po stránce právní. Přezkum soudu vyššího stupně se omezuje toliko na vyřešení otázky, zda došlo v předcházejícím řízení, respektive ve vydaném rozhodnutí, k porušení hmotného nebo procesního práva. Kasační soud tak nikdy nebude posuzovat skutkovou stránku věci. V tomto typu opravného systému se také uplatní zákaz novot. Rozhodnutí kasačního soudu je v zásadě omezeno pouze na potvrzení napadaného rozhodnutí nebo jeho zrušení. Kasační soud tedy nerozhoduje ve věci meritorně.⁷⁰

Revizní opravný systém stejně jako opravný systém kasační umožňuje přezkum napadaného rozhodnutí pouze po právní stránce. Stejně tak není revizní soud oprávněn posuzovat skutkovou stránku věci a uplatní se zákaz novot. Rozdíl mezi těmito dvěma opravnými systémy tkví ve způsobu rozhodování revizního soudu, který může napadaného rozhodnutí nejenom potvrdit nebo zrušit, ale také změnit; tak může učinit výhradně v případě, že soud nižšího stupně správně zjistil skutkovou stránku věci, pouze věc nesprávně právně kvalifikoval. Revizní soud při změně rozhodnutí vychází ze skutkového stavu zjištěného soudem nižšího stupně.⁷¹

„V zájmu urychlení řízení není třeba vždy trvat na uplatnění čistě kasačního systému. Může-li věc uzavřít Nejvyšší soud jako dovolací soud svým (měnícím) rozhodnutím, není tu místo k pouze formálnímu zrušování rozhodnutí odvolacího soudu, při němž je stejně nepochybné, jak má být věc v dalším řízení rozhodnuta.“⁷²

Na základě výše uvedeného se přikláním k závěru, že současná právní úprava dovolání je vystavěna na principech revizního opravného systému, jakkoliv bude situace nastíněná v ustanovení § 243d písm. b) občanského soudního řádu nastávat v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu spíše ojediněle.

---

⁶⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2013. str. 304.

⁶⁸ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 775.

⁶⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 501, 502 a 537

⁷⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 502

⁷¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 503

⁷² Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

2.2 Nejvyšší soud jako soud dovolací

Nejvyšší soud je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů.⁷³ Sídlem Nejvyššího soudu je Brno. Nejvyšší soud se člení na kolegia, které tvoří soudci podle úseku své činnosti; v současnosti existují kolegia dvě – Trestní a Občanskoprávní a obchodní.⁷⁴ Podrobná úprava organizace a činnosti Nejvyššího soudu je upravena v zákoně č. 6/2002, o soudech a soudcích. Nejvyšší soud je jako jediný soud povolán k rozhodování o dovolání v civilním procesu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů Nejvyššího soudu je zajišťování jednoty a zákonitosti rozhodování v rámci celé soustavy obecných soudů. Tuto úlohu Nejvyšší soud aktivně a efektivně naplňuje zejména rozhodováním o mimořádných opravných prostředcích, dále pak skrze zaujímání jednotících stanovisek k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu, a v neposlední řadě též skrze publikaci rozhodnutí vhodných pro sjednocení rozhodovací praxe obecných soudů ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (tzv. „zelená sbírka“).⁷⁵

Nejvyšší soud má nicméně povinnost poskytovat také ochranu subjektivním právům v civilním soudnictví. Nelze redukovat jakoukoliv z úloh Nejvyššího soudu na úkor jiné. K tomu se přiléhavě vyjádřil Ústavní soud: *„Dovolací soud si musí být při výkladu a aplikaci podmínek připuštění dovolání vědom toho, že účastník řízení jím vždy sleduje ochranu svých subjektivních práv bez ohledu na to, jaký jiný účel řízení o mimořádném opravném prostředku sleduje. Ochranu subjektivních práv proto nelze použít ze zřetele ani tam, kde je zákonodárcem sledovaným účelem řízení o mimořádném opravném prostředku tzv. sjednocování judikatury. Tento účel nemůže převážit nad ochranou subjektivních práv účastníka řízení tak, že se ochrana subjektivního práva zcela vyprázdní a tento účastník se stává pouze jakýmsi „dodavatelem materiálu“ pro sjednocování judikatury, nýbrž je třeba hledat vztah přiměřené rovnováhy mezi omezením práva na přístup k soudu a tímto účelem, který*

---

⁷³ S výjimkou záležitostí, o nichž rozhoduje Ústavní soud nebo Nejvyšší správní soud – ustanovení článku 92 Ústavy.

⁷⁴ Srov. ustanovení § 17 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

⁷⁵ Jiří Kocourek, Jan Záruba Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství, 2. vydání. Praha: 2004, str. 179.

*současně reprezentuje veřejný zájem, jímž je v daném případě zajištění souladné aplikace a interpretace jednoduchého práva obecnými soudy.*⁷⁶

Současná právní úprava maximálně akcentuje úlohu Nejvyššího soudu jako sjednotitele rozhodovací praxe obecných soudů. *„Dosavadní právní úprava dovolání, jak ukazují nejen poznatky z posledních let, již vyčerpala své možnosti a neumožňuje Nejvyššímu soudu náležitě zajišťovat potřebnou jednotu a zákonnost rozhodování soudů v občanském soudním řízení. Není nadále možné, aby se Nejvyšší soud vyjadřoval jen k úzkému okruhu věcí a aby vše ostatní zůstávalo mimo jeho působnost. Zvláštního významu nabyla sjednocující role Nejvyššího soudu zejména v souvislosti s přijetím insolvenčního zákona a nového zákoníku práce a s neustálými změnami v právu obchodních společností a družstev a ještě více bude potřebná v souvislosti se schválením nového občanského zákoníku a dalších na něj navazujících právních předpisů.*⁷⁷

Na současnou úpravu podmínek přípustnosti dovolání je patrný zjevný odklon od důrazu na ochranu individuálních práv účastníka směrem k posílení role dovolacího soudu jakožto sjednotitele judikatury obecných soudů.

---

⁷⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 128/05 ze dne 10. 5. 2005.

⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

2.3 Přípustnost dovolání

Přípustnost dovolání je souhrnem základních předpokladů a vlastností rozhodnutí odvolacího soudu, které musí být ze zákona naplněny k efektivnímu podání dovolání. Jedná se o vlastnosti rozhodnutí, proti němuž dovolání směřuje (objektivní přípustnost dovolání), a dále o podmínky na straně účastníků, zejména výčet subjektů, které jsou oprávněny dovolání podat (subjektivní přípustnost dovolání).

Jelikož je dovolání v současné právní úpravě pojímáno jako mimořádný opravný prostředek, kterým je prolamována právní moc napadaného rozhodnutí, je přípustnost dovolání striktně vázána na zákonem stanovené předpoklady. Obecně je dovolání připuštěno pouze v těch případech, kde převažuje zájem na přezkoumání napadaného rozhodnutí z hlediska jeho správnosti nad stabilitou právních vztahů založených tímto napadaným rozhodnutím.⁷⁸

Přípustnost dovolání je oprávněn posuzovat výhradně Nejvyšší soud jako soud dovolací; tím však nejsou dotčena ustanovení upravující úkony soudu prvního stupně. K případnému odmítnutí dovolání z důvodu nepřipustnosti podle ustanovení § 237 o.s.ř. se vyžaduje souhlas všech členů senátu, čímž zákonodárce odstranil jednu z výtek Ústavního soudu vůči právní úpravě dovolání účinné do 31. 12. 2012.⁷⁹

2.3.1 Objektivní podmínky přípustnosti dovolání

Mezi objektivní podmínky přípustnosti dovolání se řadí předmět dovolání, přípustnost dovolání uvedená v ustanoveních § 237 až § 238a o.s.ř., a v neposlední řadě také zákonem stanovená lhůta k podání dovolání.⁸⁰

---

⁷⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 531.

⁷⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

⁸⁰ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 732.

2.3.1.1 Předmět dovolání

Předmětem dovolání jsou výhradně pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Neexistence rozhodnutí odvolacího soudu (např. podání dovolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně) je pak neodstranitelným nedostatkem podmínek dovolacího řízení, konkrétně nedostatkem tzv. funkční příslušnosti.⁸¹ Dále je nutné zásadně rozlišovat mezi rozhodnutím soudu *odvolacího* a soudu *nadřízeného*; jedná se např. o rozhodnutí o námitce podjatosti soudce soudu prvního stupně či rozhodnutí o příslušnosti. Taková rozhodnutí jsou z předmětu dovolání vyloučena, jelikož v takovém případě nejde o rozhodování soudu nadřízeného instančně, ale pouze organizačně v rámci soudní soustavy. Dovolací soud je pak nucen takové řízení zastavit podle ustanovení § 104 odst. 1 o.s.ř.. Zde by bylo na místě hovořit spíše o zastavení *řízení o dovolání* než o zastavení *dovolacího řízení*, jelikož *conditio sine qua non* k zahájení dovolacího řízení je dle dikce ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. existence pravomocného rozhodnutí odvolacího soudu.⁸²

Dovoláním lze napadnout rozsudek i usnesení vydané odvolacím soudem. Dovoláním lze napadnout pravomocné rozsudky a usnesení odvolacího soudu, jestliže se jimi odvolací řízení končí, a dále usnesení odvolacího soudu, vydaná během odvolacího řízení, je-li proti nim dovolání přípustné (taxativní výčet v ustanovení § 238a o.s.ř.).

„Způsobilým předmětem dovolání tedy je rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, změněno, zrušeno (a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo věc postoupena jinému soudu prvního stupně k dalšímu řízení anebo řízení zastaveno) nebo kterým byl schválen smír anebo kterým bylo rozhodnuto, že zpětvzetí žaloby není účinné. „Jinak“ se stanoví v občanském soudním řádu jednak v novém ustanovení § 238, v němž se vypočítávají případy, v nichž dovolání není přípustné, i kdyby směřovalo proti rozhodnutí odvolacího

---

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1539/2004 ze dne 20. 7. 2004.

⁸² JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 171.

soudu, kterým se odvolací řízení končí, jednak v § 238a, v němž se uvádí rozhodnutí vydávaná v průběhu odvolacího řízení, proti kterým se dovolání připouští.⁸³

Negativní vymezení předmětu dovolání pak obsahuje nepřipustnost podání dovolání pouze proti důvodům napadaného rozhodnutí, z čehož *a contrario* vyplývá, že dovoláním je možné napadat pouze výrokovou část napadaného rozhodnutí. Odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu je nicméně možné též napadat, avšak výhradně ve spojení se současným napadáním výrokové části rozhodnutí.⁸⁴

2.3.1.2 Přípustnost dovolání

Vlastní přípustnost dovolání je pak vymezena pozitivně (ustanovení § 237 a 238a o.s.ř.) i negativně (ustanovení § 238 o.s.ř.). Současná právní úprava dovolání již není nadále vystavěna na zásadách diformity, resp. skryté diformity, a zásadního právního významu.⁸⁵ Nicméně i přes odklon od terminologie staré právní úpravy (*zásadní právní význam*) se i v nově koncipované přípustnosti dovolání obsahově nadále jedná o vyřešení otázky zásadního právního významu dovolacím soudem, byť ve změněné podobě a za jasně daných podmínek.⁸⁶ „Nová právní úprava tedy s ohledem na vyšší předvídatelnost přípustnosti dovolání pro účastníky opustila demonstrativní výčet případů, kdy má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam, a nahradila jej výčtem taxativním. Tento výčet zahrnuje jak otázky judikatorního přesahu, tak i věci mající povahu pouze individuální ochrany subjektivních soukromých práv účastníků bez dalšího judikatorního přesahu. Taková právní úprava je schopna poskytnout ochranu základním subjektivním právům jednotlivce a zároveň naplnit i účel dovolacího řízení, který směřuje ke sjednocení judikatury obecných soudů.“⁸⁷ K závěru, že současná právní úprava dovolání je nadále založena na kritériu zásadního právního významu se ostatně kloní i Ústavní soud: „[D]ílčí doplnění podmínek přípustnosti o

---

⁸³ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

⁸⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 533

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1172/2013 ze dne 30. 5. 2013.

⁸⁶ Srov. ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.2012 s ustanovením § 237 ve znění účinném od 1.1.2013.

⁸⁷ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 735.

*případ, kdy se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, na tomto závěru nic nemění.*⁸⁸

Není-li stanoveno jinak⁸⁹, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení *otázky hmotného nebo procesního práva*, za současného naplnění jednoho z taxativně vymezených kritérií:

- a) při řešení právní otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu,
- b) v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla právní otázka vyřešena,
- c) právní otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně,
- d) má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

První kritérium slouží vedle naplňování hlavní úlohy Nejvyššího soudu v systému soustavy obecných soudů - sjednocování judikatury - významně také k ochraně individuálních subjektivních práv dovolatele při porušení principu legitimního očekávání obecnými soudy. Druhé až čtvrté kritérium naproti tomu primárně slouží ke sjednocování judikatury (nicméně ani zde nelze vyloučit ochranu individuálních práv účastníka řízení). Konkrétně, druhé kritérium vede k vytvoření judikatorního závěru u právní otázky, která dosud nebyla dovolacím soudem řešena, třetí kritérium pak dopadá na situaci, kdy sám dovolací soud není v nahlížení na danou právní otázku jednotný v důsledku rozhodování rozdílnými senáty. Poslední, čtvrté kritérium, pak umožňuje dovolacímu soudu pružně reagovat na změny a vývoj právní argumentace a nazírání dané právní otázky překonáním vlastních judikatorních závěrů. Bez tohoto ustanovení by mohla judikatura Nejvyššího soudu v konfrontaci s dynamikou právních vztahů a vývoje společnosti obecně ustrnout, mohla by být právní veřejností vnímána jako nepřiměřeně rigidní a v důsledku toho ztrácet svou legitimitu.

Kritéria a) až c) zakládají fakticky nárokový opravný prostředek, kdy se dovolací soud za splnění zákonem stanovených podmínek musí s dovoláním vypořádat tak, že věc projedná a rozhodne. Jelikož se jedná o kritéria objektivní povahy, při jejich naplnění dovolacímu soudu nepřísluší nad podmínkami přípustnosti takového dovolání

---

⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 772/13 ze dne 28.03.2013.

⁸⁹ Srov. ustanovení § 238a o.s.ř.

dále uvažovat. Naproti tomu u kritéria d) hraje klíčovou roli uvážení dovolacího soudu, zda se dovolací soud rozhodne od své předchozí judikatury odchýlit. Jelikož je toto kritérium založeno na subjektivním posouzení dovolacího soudu, nelze jej označit za nárokové.⁹⁰

V případě kritérií a) a b) rozhoduje o přípustnosti dovolání tzv. malý senát Nejvyššího soudu, v případě kritérií c) a d) pak vždy senát velký (ten má možnost odmítnout dovolání pro nepřípustnost i u věcí postoupených malým senátem).⁹¹

Dovolací soud není vázán dovolatelem vymezenou podmínkou přípustnosti. Avšak vzhledem k tomu, že vymezení podmínky přípustnosti dovolatelem patří mezi obligatorní náležitosti dovolání, neuvede-li dovolatel podmínku přípustnosti vůbec, dovolací soud takové dovolání odmítne usnesením.

Výjimka z obecného požadavku existence rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení *končí*, je pak obsažena v ustanovení § 238a občanského soudního řádu. Dovolání proti těmto rozhodnutím je možné vždy, nezávisle na naplnění kritérií stanovených v ustanovení § 237 o.s.ř. (rovněž bez ohledu na negativní vymezení obsažené v ustanovení § 238 o.s.ř.). Jedná se o taxativní výčet rozhodnutí procesního charakteru, kterými je rozhodováno *v průběhu* odvolacího řízení. Na rozdíl od rozhodnutí, kterými se odvolací řízení končí, se vždy jedná výhradně o formu usnesení, a to konkrétně usnesení:

- a) o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka,
- b) vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka,
- c) přistoupení dalšího účastníka,
- d) záměně účastníka.

V tomto případě se nejedná o odvolací přezkum *stricto sensu*, ale o řešení určité procesní otázky, která vyvstala až v průběhu odvolacího řízení. Dovolací soud zde tedy

---

⁹⁰ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 737.

⁹¹ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 738.

ingeruje do procesních otázek řešených odvolacím soudem v rámci odvolacího přezkumu.⁹²

Podmínky přípustnosti dovolání jsou však vymezeny také negativně; ustanovení § 238 odst. 1 o.s.ř. obsahuje taxativní výčet rozhodnutí, proti nimž není dovolání přípustné ani za naplnění všech ostatních podmínek přípustnosti a dovolacího důvodu. Jedná se o rozhodnutí:

- a) ve věcech upravených v části druhé občanského zákoníku, je-li řízení o nich vedeno podle tohoto zákona a nejedná-li se o manželské majetkové právo,
- b) ve věcech upravených zákonem o registrovaném partnerství, je-li řízení o nich vedeno podle tohoto zákona,
- c) proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy,
- d) ve věcech odkladu provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce,
- e) proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4,
- f) proti usnesením, kterými bylo rozhodnuto o předběžném opatření, pořádkovém opatření, znalečném nebo tlumočném,
- g) proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby.

Obecně se jedná o případy, jejichž přezkum prostřednictvím dovolání vylučuje přímo jejich povaha, případně není takový přezkum zásadně potřebný pro zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování obecných soudů.⁹³ Při bližším pohledu jsou z přípustnosti dovolání vyloučena rozhodnutí, u nichž převažuje zájem na zachování právní jistoty účastníků nad přezkumem jejich správnosti (ve věcech statusových), dále jsou to rozhodnutí v tzv. bagatelních sporech, kdy vzhledem k výši uplatňovaného peněžitého plnění převažuje zájem na nezahlcené soudní soustavě a regulaci nápadu Nejvyššího soudu.

---

⁹² JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 177.

⁹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

Stanovená hranice hodnoty předmětu bagatelních sporů činí částku 50 000,- Kč, do které se však nezapočítává příslušenství pohledávky. Tato hranice se použije univerzálně, bez ohledu na povahu peněžitého plnění; je tak nadále irelevantní pro účely určování bagatelních sporů rozlišovat, zda jde o obchodní věc či nikoliv. Pro účely výpočtu výše plnění je rozhodný součet všech dílčích plnění, jedná-li se o opakující se peněžité plnění. Toto pravidlo je nicméně omezeno v případech opakujícího se peněžitého plnění na dobu převyšující pět let, na dobu života či na dobu neurčitou; v takovém případě je rozhodujícím kritériem pro výpočet pětinasobek ročního plnění.⁹⁴ Je však na místě doplnit, že vyloučení sporů s hodnotou předmětu sporu do částky 50 000,- Kč z přezkumu dovolacím soudem není absolutní. Hranice 50 000,- Kč se neuplatní u rozhodnutí o vztazích ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávních vztazích; tato rozhodnutí jsou přípustná bez dalšího. V případě spotřebitelských, resp. pracovněprávních sporů převládá zájem na ochraně subjektivních práv účastníka nad legitimním požadavkem na vyloučení bagatelních sporů z přezkumu Nejvyšším soudem, s ohledem na potřebu zvýšené ochrany slabší strany. Dále se pravidlo o vyloučení bagatelních sporů z přezkumu dovolacím soudem neuplatní u těch procesních rozhodnutí odvolacích soudů, které neobsahují výrok o peněžitém plnění, jakkoliv by hodnota předmětu vlastního sporu byla nižší než 50 000,- Kč. Konečně, hypotéza právní normy obsažené v ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o.s.ř. nedopadá ani na situace, kdy nejde o nárok na peněžité plnění, resp. kdy je předmětem řízení sice věc v penězích ocnitelná, nicméně řízení se týká čistě práva k ní a nikoliv zaplacení peněžité částky (např. žaloba na určení podle ustanovení § 80 o.s.ř.).⁹⁵ Jestliže pak odvolací soud v rámci odvolacího řízení rozhodoval o více nárocích na peněžité plnění se samostatným skutkovým základem, je potřeba posoudit přípustnost dovolání s ohledem na ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o.s.ř. zvláště pro každý jednotlivý nárok, bez ohledu na skutečnost, že o všech nárocích bylo rozhodnuto v rámci odvolacího řízení jedním rozsudkem.⁹⁶ Nároky, jejichž obsahem je peněžité plnění nedosahující hranice bagatelních sporů, jsou z přípustnosti dovolání vyloučeny, jakkoliv by v součtu danou hranici přesahovaly. Analogicky postupuje dovolací soud i v případě tzv. štěpení

---

⁹⁴ Ustanovení § 238 odst. 2 o.s.ř.

⁹⁵ JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 175.

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1097/2004 ze dne 31. března 2005.

nároku; právně relevantní je v takovém případě výše peněžitého plnění, do níž je podáno dovolání, nikoliv vlastní částka peněžitého plnění, o které ve svém výroku rozhodl odvolací soud.⁹⁷ V tomto případě je tedy rozhodující dispozice účastníka s předmětem řízení.

Závěrem je třeba zmínit i negativní výčet obsažený v ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který stanoví, že dovolání není přípustné proti rozhodnutí podle hlavy páté části druhé tohoto zákona, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, o určení nebo popření rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení. Nepřípustné tedy bude dovolání proti rozhodnutí v řízení ve věcech manželských a partnerských, ve věci ochrany proti domácímu násilí, ve věcech osvojení (s výjimkou nezrušitelného), ve věcech péče soudu o nezletilé a v řízení o některých věcech výkonu rozhodnutí.

2.3.1.3 Dovolací lhůta

Poslední podmnožinou objektivních podmínek přípustnosti dovolání je dovolací lhůta, která vymezuje časový rámec, do kdy je účastník oprávněn dovolání podat. Dovolací lhůta činí dva měsíce a její běh počíná doručením rozhodnutí odvolacího soudu účastníkovi. Jestliže však bylo odvolacím soudem vydáno ve věci opravné usnesení, běží dvouměsíční lhůta až od doručení tohoto usnesení.⁹⁸ Jedná se o lhůtu relativní s rozdílnými účinky vůči jednotlivým účastníkům v návaznosti na okamžik, kdy bylo kterému účastníku rozhodnutí odvolacího soudu skutečně doručeno. Ačkoliv předmětem dovolání jsou *pravomocná rozhodnutí* odvolacího soudu, nelze dovodit, že by účastník musel čekat s podáním dovolání až do okamžiku, kdy rozhodnutí odvolacího soudu nabude absolutní právní moci. Právě vzhledem ke skutečnosti, že je dovolací lhůta relativní, by mohlo v krajním případě dojít až k obstruování doručování rozhodnutí dalšími účastníky, a v důsledku tedy marnému uplynutí dovolací lhůty.

⁹⁷ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 742.

⁹⁸ „Lhůta k podání odvolání proti opravenému výroku rozhodnutí a proti výrokům na něm závislým se účastníkům řízení nově otevírá jen tehdy, je-li důsledkem takové (byť i nevýznamné) opravy obsahová změna výroku z hlediska práv a povinností, jež po opravě vymezuje.“ - Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 310/2002 ze dne 2. 6. 2004.

Jestliže je podáno včasné dovolání proti rozhodnutí, které není dosud v absolutní právní moci, odvolací soud počká do okamžiku, kdy toto rozhodnutí nabude právní moci, a teprve následně celou věc předá dovolacímu soudu.⁹⁹

Dovolací lhůta je svoji povahou lhůtou zákonnou a její zmeškání nelze prominout, nicméně lhůta je zachována, jestliže je dovolání podáno včas prostřednictvím soudu odvolacího, resp. přímo soudu dovolacímu. Jedná se o výjimku z pravidla, že dovolání se vždy podává prostřednictvím soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni. Lhůta je nicméně zachována také tehdy, bylo-li dovolání podáno opožděně z důvodu nesprávného poučení odvolacího soudu. Výjimečně tak může být dovolací lhůta delší než dva měsíce; k této situaci může dojít na základě nepřesného poučení odvolacího soudu o délce dovolací lhůty, kdy odvolací soud nesprávně stanoví lhůtu delší (např. čtyři měsíce). Dovolací lhůta je zachována, jestliže účastník podá dovolání sice po uplynutí zákonné lhůty, nicméně v lhůtě nesprávně vymezené odvolacím soudem v poučení; účastníku nemůže být k tíži pochybení soudu jako orgánu státní moci, které by mohla vést v krajním případě až ke ztrátě možnosti dovolání podat.¹⁰⁰ Dovolací lhůta může nakonec činit i tři měsíce od doručení, avšak pouze v případech taxativně vymezených vad rozhodnutí odvolacího soudu, uvedených v ustanovení § 240 odst. 3 věty druhé o.s.ř.; obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že dovolání není přípustné, nebo neobsahuje-li vůbec poučení o dovolání, o lhůtě k dovolání nebo o soudu, u něhož se dovolání podává – výhradně v těchto situacích pak ze zákona nastupuje lhůta tříměsíční.

Nebylo-li dovolání podáno v dovolací lhůtě, odmítne jej předseda senátu soudu prvního stupně usnesením. Jestliže není opožděně podané dovolání odmítnuto předsedou senátu soudu prvního stupně, odmítne takové dovolání předseda nebo pověřený člen senátu dovolacího soudu.¹⁰¹

---

⁹⁹ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 748.

¹⁰⁰ JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 181.

¹⁰¹ Srov. ustanovení § 243f odst. 2 o.s.ř.

2.3.2 Subjektivní podmínky přípustnosti dovolání

Mezi subjektivní podmínky přípustnosti dovolání patří vymezení okruhu osob oprávněných k podání dovolání (aktivní legitimace), respektive povinné právní zastoupení dovolatele advokátem nebo notářem.¹⁰²

2.3.2.1 Aktivní legitimace k podání dovolání

K podání dovolání je legitimován výhradně účastník odvolacího řízení, a to pouze v případě, že mu napadaný výrok odvolacího soudu založil alespoň částečnou újmu, kterou je možné odstranit zásahem odvolacího soudu.¹⁰³ Dovolání, kterým by tedy účastník napadal rozhodnutí odvolacího soudu, kterým mu bylo plně vyhověno, dovolací soud odmítne. Stejně bude soud postupovat i v případě, že je dovolání podáno vedlejším účastníkem¹⁰⁴, respektive zvláštním subjektem řízení.¹⁰⁵ Dovolání může podat účastník nebo jeho právní nástupce, stejně tak může být podáno i v případě procesního společenství (samostatného i nerozlučného; v prvním případě se budou jeho účinky vztahovat pouze na samostatného společníka, v druhém pak na všechny společníky).¹⁰⁶

2.3.2.2 Povinné zastoupení dovolatele

Jelikož je dovolání mimořádným opravným prostředkem, přípustným pouze proti omezenému okruhu věcí a pouze z důvodu nesprávného právního posouzení věci, je na místě požadavek na jistý stupeň odbornosti a kvalifikace dovolatele, resp. jeho zástupce. Tento mechanismus má garantovat určitou právní úroveň podání

¹⁰² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2013. str. 320.

¹⁰³ „Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že oprávnění je podat (subjektivní přípustnost) svědčí účastníku, v jehož neprospěch toto poměření vyznívá, je-li způsobená újma na základě dovolání odstranitelná tím, že dovolací soud napadené rozhodnutí zruší.“ - Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5373/2008 ze dne 17. září 2009.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 162/2003 ze dne 27. 5. 2003.

¹⁰⁵ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 747.

¹⁰⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 535.

k dovolacímu soudu a v neposlední řadě regulovat nápad nedůvodných či neodborných podání. Zároveň však dbá i subjektivních práv dovolatele, který by byl schopen jen stěží efektivně hájit svá práva v dovolacím řízení bez dostatečné erudice.

Dovolatel musí být v dovolacím řízení povinně právně zastoupen advokátem nebo notářem¹⁰⁷, nespadá-li do taxativně vymezené skupiny subjektů, které mají z tohoto pravidla výjimku. Dovolatel nemusí být zastoupen advokátem nebo notářem, jestliže se jedná o:

- a) fyzickou osobu, která má právnické vzdělání,
- b) právnickou osobu, stát, obec (rovněž v případě zastoupení obce státem) nebo vyšší územně samosprávný celek, jedná-li za ně osoba procesně způsobilá ze zákona¹⁰⁸, která má právnické vzdělání.

Povinné zastoupení dovolatele je zvláštní procesní podmínkou. V případě, že dovolatel není zastoupen advokátem (notářem), respektive nemá právnické vzdělání, jedná se o nedostatek podmínky řízení odstranitelný – dovolatel bude soudem prvního stupně vyzván, aby si zvolil advokáta (notáře), a zároveň soud prvního stupně určí dovolateli soudcovskou lhůtu a poučí ho o následcích nesplnění této povinnosti. O tuto lhůtu se pak také prodlužuje dovolací lhůta, ve které je dovolatel oprávněn odstranit nedostatky podání, jako je např. absence dovolacího důvodu nebo sdělení, v čem dovolatel spatřuje naplnění podmínek přípustnosti dovolání.¹⁰⁹ Neodstraní-li však dovolatel ve lhůtě nedostatek podmínky řízení spočívající v absenci povinného zastoupení, nelze o dovolání meritorně rozhodnout a dovolací soud řízení zastaví.¹¹⁰

Povinnost zastoupení dovolatele advokátem (notářem) se vztahuje již na samotný akt sepsání dovolání.¹¹¹ Povinné zastoupení trvá po celou dobu dovolacího

---

¹⁰⁷ Notář může právně zastupovat dovolatele pouze v případech a v rozsahu, které stanoví zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád.

¹⁰⁸ Viz. ustanovení § 21, § 21a, § 21b a § 26a odst. 3 o.s.ř.

¹⁰⁹ Viz. ustanovení § 241b odst. 3 o.s.ř.

¹¹⁰ Viz. ustanovení § 104 odst. 2 o.s.ř.

¹¹¹ „Pokud dovolatel podá dovolání sám, je nezbytné ke splnění požadavku nuceného zastoupení vyplývajícího ze zmíněného ustanovení, aby jeho zástupce učiněné podání nahradil nebo doplnil vlastním podáním nebo aby alespoň písemně nebo ústně do protokolu sdělil soudu, že se s dovolatelem učiněným podáním ztotožňuje.“ - Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2752/2010 ze dne 23. 9. 2010.

řízení; podmínka povinného zastoupení v dovolacím řízení není splněna, váže-li se zastoupení pouze ke konkrétnímu úkonu (např. vypracování dovolání).¹¹²

---

¹¹² *Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 751.*

2.4 Náležitosti dovolání

Dovolání, tak jako každé podání civilnímu soudu, musí splňovat obecné náležitosti stanovené v ustanovení § 42 odst. 4 o.s.ř.; musí z něj být patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Dovolání je tedy určeno zásadně Nejvyššímu soudu jakožto soudu dovolacímu, avšak prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci jako soud prvního stupně.¹¹³ Dovolání činí dovolatel, týká se pravomocného rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští, a konečně zpravidla sleduje zrušení, případně změnu tohoto rozhodnutí.

Mimo obecných náležitostí však musí dovolání obligatorně splňovat i náležitosti zvláštní. Jedná se o následující náležitosti:

- a) určení, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje,
- b) v jakém rozsahu se toto rozhodnutí napadá,
- c) vymezení důvodu dovolání (dovolací důvod),
- d) vymezení, v čem dovolatel spatřuje splnění podmínek přípustnosti dovolání,
- e) čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

V dovolání nelze poukazovat na podání, která dovolatel učinil v řízeních předcházejících dovolacímu řízení (jak řízení před soudem prvního stupně tak v odvolacím řízení). V dovolání také nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy, platí tak absolutní zákaz novot. Nové skutečnosti a důkazy již na rozdíl od předcházející právní úpravy nemohou být uplatněny ani k prokázání dovolacího důvodu, což by však vzhledem ke koncepci dovolacího důvodu v současné právní úpravě ani nebylo možné. Dovolací soud sám zásadně neprovádí dokazování a vychází ze skutkového stavu zjištěného během předchozích řízení (soudem prvního stupně stejně jako soudem odvolacím). Pro dovolací soud je v takovém případě určující stav (skutkový i právní) k okamžiku vydání rozhodnutí odvolacího soudu.¹¹⁴

---

¹¹³ Srov. ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř.

¹¹⁴ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 756.

2.4.1.1 Určení, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje

Určení, proti kterému rozhodnutí odvolacího soudu dovolání směřuje, je podle konstantní judikatury dostatečné, jestliže je uveden soud, o jehož rozhodnutí se jedná, spisová značka či číslo jednací a den vydání rozhodnutí.¹¹⁵ I přes absenci těchto údajů může dovolání splňovat náležitost uvedenou pod písmenem a), avšak pouze tehdy, jestliže lze i bez uvedení těchto údajů z obsahu dovolání jednoznačně dovodit, o jaké rozhodnutí se jedná, a je vyloučena záměna s jiným rozhodnutím.¹¹⁶

2.4.1.2 Kvantitativní stránka rozsahu dovolání

Rozhodnutí aktivně legitimovaného účastníka odvolacího řízení, na jehož konci je vydáno rozhodnutí napadnutelné dovoláním, zda dovolání proti tomuto rozhodnutí podá, respektive v jakém rozsahu toto rozhodnutí napadne, je na základě dispoziční zásady plně na vůli účastníka. Jestliže se však účastník rozhodne dovolání podat, musí obligatorně uvést rozsah, v jakém se rozhodnutí odvolacího soudu napadá; jedná se o tzv. kvantitativní stránku rozsahu dovolání¹¹⁷. Dovolací soud je rozsahem, ve kterém byl výrok (výroky)¹¹⁸ odvolacího soudu napaden, vázán. Z tohoto pravidla však existují legální výjimky, kdy dovolací soud rozsahem dovolacího návrhu vázán není:

- a) v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který dovoláním nebyl dotčen,
- b) v případech nerozlučného společenství podle ustanovení § 91 odst. 2 o.s.ř., třebaže dovolání podal jen některý z účastníků,
- c) jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.

¹¹⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 537.

¹¹⁶ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV.* Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 187.

¹¹⁷ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV.* Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 187.

¹¹⁸ „Dovolatel může buď výslovně označit konkrétní výrok, anebo - jde-li o nárok obsahující dělitelné plnění - může dovolatel napadnout dovoláním také jen část výroku, vymezeného výší plnění; takovým dovoláním dochází k rozštěpení práva na dvě práva se samostatným skutkovým základem a rozhodnutí odvolacího soudu je jím napadeno jen v takovém rozsahu, který vyplývá z dovolatelem vymezené části dělitelného plnění.“ – Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3348/09 ze dne 8. 2. 2011.

Nad rámec uvedeného je však třeba zmínit i případy výslovně uvedené v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, a sice že dovolací soud není vázán rozsahem dovolacích návrhů ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu.¹¹⁹ Dovolatel může měnit, či v případě absence doplnit, údaj o tom v jakém rozsahu rozhodnutí napadá, výhradně v dovolací lhůtě. V případě nesplnění této povinnosti se jedná o vadu, na základě které dovolání dovolací soud usnesením odmítne.¹²⁰

2.4.1.3 Kvalitativní stránka rozsahu dovolání (dovolací důvod)

Přípustnost dovolání je vázána, kromě splnění dalších podmínek, na existenci dovolacího důvodu. Vymezení dovolacího důvodu pak činí kvalitativní stránku rozsahu dovolání. Vždy je nutné důsledně rozlišovat mezi dovolacím důvodem a zejména podmínkami přípustnosti dovolání. Dovolání lze v současné právní úpravě podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Oproti právní úpravě účinné do 31. 12. 2012 tedy došlo k citelnému zúžení katalogu dovolacích důvodů, kdy z předchozích třech důvodů byl do současné právní úpravy převzat dovolací důvod pouze jediný.¹²¹

„Nesprávným právním posouzením se rozumí omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (rozsudek NS sp. zn. 29 Cdo 1373/2000).“¹²²

Dovolatel je povinen v dovolání vymezit právní posouzení věci, které považuje za nesprávné, a zároveň konkrétně vymezit v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení. Nesprávné právní posouzení věci se však s ohledem na znění ustanovení §

¹¹⁹ Znění ustanovení § 30 odst. 2 z.ř.s.

¹²⁰ Srov. ustanovení § 243c odst. 1 o.s.ř.

¹²¹ Srov. ustanovení § 241a odst. 2 a odst. 3 o.s.ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012.

¹²² Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 756 – 757.

237 o.s.ř. může týkat nejenom práva hmotného, ale i práva procesního.¹²³ Rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž je dovolání přípustné, lze přezkoumat výhradně z důvodu vymezeného v dovolání. Navzdory skutečnosti, že současná právní úprava nepřejala další dva dovolací důvody z právní úpravy účinné do 31. 12. 2012, mezi které patřila zejména vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci¹²⁴, dovolací soud i nadále přihlédně k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a vadám zmatečnostním podle ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., ačkoliv nebyly v dovolání výslovně uplatněny, avšak výhradně v situaci, kdy je dovolání přípustné.¹²⁵ Dovolací soud tak učiní ex officio. „Mezi tyto vady však nepatří neúplnost nebo nesprávnost zjištění skutkového stavu ani nesprávné hodnocení důkazů. Je to logické, neboť dovolací soud není skutkovou instancí, nýbrž soudem posuzujícím rozhodné otázky hmotného a procesního práva.“¹²⁶

Dovolací důvod obsažený v dovolání je dovolatel oprávněn měnit, analogicky k podmínkám přípustnosti a rozsahu napadání rozhodnutí odvolacího soudu, pouze v průběhu dovolací lhůty. Absence dovolacího důvodu pak opět povede k odmítnutí dovolání usnesením dovolacího soudu. K obsahu dovolání, v němž sice dovolatel vymezil jak kvantitativní, tak kvalitativní stránku rozsahu dovolání, ale učinil tak bez naplnění podmínek právní kvalifikace, respektive povinného zastoupení uvedených v ustanovení § 241 o.s.ř., dovolací soud nepřihlíží.

2.4.1.4 Splnění podmínek přípustnosti dovolání

Právní úprava účinná od 1. 1. 2013 nově zařadila mezi obligatorní náležitosti dovolání taktéž vymezení, v čem dovolatel spatřuje splnění podmínek přípustnosti dovolání. „Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 OSŘ, je dovolatel povinen v

---

¹²³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 536.

¹²⁴ Třetím dovolacím důvodem v právní úpravě dovolání účinné do 31. 12. 2012 byla skutečnost, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (dovolací důvod pouze pro přípustnost založenou na diformitě, otevřené i skryté).

¹²⁵ Švoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 757.

¹²⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2013. str. 322.

dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu ustanovení § 237 OSŘ (či jeho části).¹²⁷ Judikatura Nejvyššího soudu poté konkretizovala požadavky kladené na jednotlivé podmínky přípustnosti, zejména na právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, kdy „musí být z obsahu dovolání patrné, kterou otázku hmotného nebo procesního práva má dovolatel za dosud nevyřešenou dovolacím soudem.“¹²⁸ či na právní otázku, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, kdy „musí být z obsahu dovolání patrné, o kterou otázku hmotného nebo procesního práva jde a od které „ustálené rozhodovací praxe“ se řešení této právní otázky odvolacím soudem odchyluje.“¹²⁹ Jestliže má být právní otázka dovolacím soudem posouzena jinak, pak toto ustanovení „míří pouze na případ právní otázky vyřešené dovolacím soudem v jeho dosavadní rozhodovací praxi, od jejíhož řešení by se měl odklonit (posoudit tuto otázku jinak), a nikoli na případ, že má dovolací soud posoudit jinak otázku vyřešenou soudem odvolacím.“¹³⁰

Dovolatel je tedy povinen vymezit, v čem konkrétně spatřuje podmínky přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o.s.ř.. Tento požadavek je shrnut např. v odůvodnění usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti proti usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 4217/2013 ze dne 10. 3. 2014: „Pouhé vymezení dovolacího důvodu, byť jinak způsobilého, k doložení přípustnosti dovolání jakožto obligatorní náležitosti dovolání nepostačuje. Stěžovatele tak stíhá nejdříve povinnost poukázat na právní otázku dříve vyřešenou Nejvyšším soudem, která měla být dle jeho názoru vyřešena jinak, čímž je založena přípustnost dovolání, a následně vymezit dovolací důvod tak, aby bylo zřejmé, proč by Nejvyšší soud měl tuto právní otázku posoudit jinak, v případě argumentu o odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je povinností dovolatele specifikovat konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu... nevidí Ústavní soud žádný důvod, jenž by pak měl dovolateli bránit v tom, aby v rámci vymezení předpokladů přípustnosti dovolání poukázal na to, co přitom zjistil, tedy na konkrétní judikáty.“¹³¹

---

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3738/2013 ze dne 28. 5. 2014.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2394/2013 ze dne 25. 9. 2013.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2394/2013 ze dne 25. 9. 2013.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 4217/2013 ze dne 10. 3. 2014.

¹³¹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1823/14 ze dne 19. 3. 2015.

Názor, že by měl dovolatel povinnost označovat relevantní judikaturu Nejvyššího soudu přímo spisovými značkami, byl však Ústavním soudem odmítnut: „*Takový přístup však nemůže Ústavní soud hodnotit jinak, než přílišně formalistický, mající za důsledek zásah do práva dovolatele na spravedlivý proces. Takový požadavek totiž z ust. § 241a odst. 2 o.s.ř. nevyplývá a dle názoru Ústavního soudu není racionálního důvodu, proč by údaj o tom, od které "ustálené rozhodovací praxe" se řešení v dovolání vymezené právní otázky odvolacím soudem odchyluje, nepostačilo vymezit i pouze slovním popisem bez uvedení konkrétní spisové značky nebo značek.*“¹³²

2.4.1.5 Dovolací návrh

Poslední zvláštní náležitostí dovolání je dovolací návrh (zvaný též dovolací petit), tzn. vymezení toho, čeho se dovolatel svým podáním domáhá. Dovolatel tak zpravidla bude usilovat o zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, které svým dovoláním napadá, a následné vrácení věci k dalšímu řízení, jehož cílem pak bude vydání rozhodnutí bez vad, které byly (úspěšně) napadeny dovoláním. Dovolatel se však může domáhat rovněž zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně, avšak pouze platí-li důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, také na rozhodnutí soudu prvního stupně.¹³³ Po změně koncepce dovolání zákonem č. 404/2012 Sb. se však může dovolatel domáhat také *změny* napadaného rozhodnutí odvolacího soudu, avšak pouze v situaci, kdy odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.¹³⁴ Jde tak o promítnutí zásad revizního opravného systému do koncepce dovolání, který má za cíl zabraňovat zbytečným průtahům v řízení, může-li dovolací soud rozhodnout ve věci sám. Dovolacím návrhem není dovolací soud vázán.

---

¹³² Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1256/14 ze dne 18. 12. 2014.

¹³³ Srov. ustanovení § 243e odst. 2 o.s.ř.

¹³⁴ Srov. ustanovení § 243d písm. b) o.s.ř.

2.5 Dovolací řízení

Dovolací řízení je možné dělit na dvě fáze:

- 1) Úkony soudu prvního stupně
- 2) Řízení před dovolacím soudem

Úlohou soudu prvního stupně je připravit dovolání k projednání dovolacímu soudu tak, aby ten mohl rozhodnout bez zbytečných průtahů. Soud prvního stupně předloží věc dovolacímu soudu po splnění zákonem stanovených úkonů a uplynutí dovolací lhůty všem účastníkům.¹³⁵

2.5.1 Úkony soudu prvního stupně

Dovolání se podává zásadně prostřednictvím soudu, který o věci rozhodoval v prvním stupni. Soud prvního stupně má v dovolacím řízení obdobnou úlohu jako v řízení odvolacím, tedy především se stará o odstraňování vad dovolání a připravuje dovolací řízení. Úkoly soudu prvního stupně jsou však oproti odvolacímu řízení rozšířeny. Soud prvního stupně může dovolání sám odmítnout usnesením, jestliže dovolání bylo podáno opožděně.¹³⁶ Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání.¹³⁷ Druhou situací, kdy může soud prvního stupně sám rozhodnout, je zastavení dovolacího řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Odmítnutí žaloby pro opožděnost je podřízeno zastavení dovolacího řízení pro nezaplacení soudního poplatku; jestliže nastane souběh těchto okolností, soud prvního stupně řízení vždy zastaví pro nezaplacení soudního poplatku.¹³⁸ V případě pochybení soudu prvního stupně, který nesprávně neodmítl dovolání pro opožděnost, může o odmítnutí dovolání z tohoto

---

¹³⁵ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 759.

¹³⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 539.

¹³⁷ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 190.

¹³⁸ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 759.

důvodu rozhodnout sám dovolací soud.¹³⁹ Dovolací soud tedy není vázán závěrem učiněným soudem prvního stupně.

Mezi úlohy soudu prvního stupně v dovolacím řízení patří také povinnost provést úkony k odstranění nedostatku podmínky kvalifikace dovolatele, respektive povinného zastoupení podle ustanovení § 241 o.s.ř. K nápravě nedostatku povinného zastoupení soud prvního stupně vyzve dovolatele. Soud prvního stupně však neprovede úkony k odstranění tohoto nedostatku v případech, kdy bylo dovolání podáno opožděně, osobou s nedostatkem aktivní legitimace, nebo směřuje-li proti nepřipustnému rozhodnutí podle ustanovení § 238 o.s.ř. Jestliže však tento nedostatek trvá i po výzvě soudu, soud prvního stupně sám dovolání neodmítne, ale předá věc se zprávou o nedostatku povinného zastoupení dovolacímu soudu.¹⁴⁰

Jestliže soud prvního stupně dovolací řízení nezastaví, příp. neodmítne dovolání, jeho výsledným úkonem v dovolacím řízení bude shrnutí jeho postupu v *předkládací zprávě*, kterou následně předloží spolu s dovoláním a spisem dovolacímu soudu.¹⁴¹ Zároveň s tím také soud prvního stupně doručí dovolání ostatním účastníkům dovolacího řízení.

2.5.2 Řízení před dovolacím soudem

Pro dovolací řízení se přiměřeně použijí ustanovení upravující řízení před soudem prvního stupně, není-li stanoveno jinak.¹⁴² Ustanovení § 243b o.s.ř. však výslovně vylučuje použití ustanovení § 43 o.s.ř. v dovolacím řízení. To znamená, že bude-li podané dovolání obsahovat vady spočívající v nevymezení všech obligatorních náležitostí nebo které bude nesrozumitelné či neurčité, dovolací soud ani soud prvního stupně nevyzvou dovolatele k odstranění těchto vad. Důsledkem neodstranění vad podání, pro něž nelze v řízení pokračovat, bude vždy odmítnutí dovolání dovolacím soudem na základě aplikace ustanovení § 243c odst. 1 o.s.ř. Usnesení o tom musí

---

¹³⁹ Srov. ustanovení § 243f odst. 2 o.s.ř.

¹⁴⁰ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 761.

¹⁴¹ JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 192.

¹⁴² Ustanovení § 43, 92, 95 až 99 a 107a o.s.ř. se však pro dovolací řízení nepoužijí.

dovolací soud vydat do šesti měsíců ode dne, kdy mu byla věc předložena. Dále se v dovolacím řízení neuplatní např. ustanovení občanského soudního řádu o uzavření soudního smíru nebo o záměně účastníků atd.

Dovolací soud je v přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu limitován rozsahem, ve kterém byl výrok odvolacího soudu napaden dovolatelem. Z tohoto pravidla však existují výjimky. Podrobněji je o tomto tématu pojednáno v kapitole 2.4.1.2 Kvantitativní stránka rozsahu dovolání. Od této situace je však třeba odlišit dovolací petit, tedy určení toho, čeho se dovolatel domáhá; tímto vymezením dovolací soud naopak vázán není.¹⁴³

Dovolací soud také může ve výjimečných případech odložit vykonatelnost či právní moc napadaného rozhodnutí, avšak výhradně v následujících situacích:

- a) vykonatelnost, jestliže by neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí hrozila dovolateli závažná újma,
- b) právní moc, je-li dovolatel závažně ohrožen ve svých právech a nedotkne-li se odklad právních poměrů jiné osoby než účastníka řízení.

Dovolací soud odkládá vykonatelnost nebo právní moc usnesením, a to na návrh účastníka i na základě vlastního uvážení. Dovolací soud odloží přednostně vykonatelnost napadaného rozhodnutí, teprve v situaci, kdy by odklad vykonatelnosti nepostačoval k dosažení sledovaného cíle, odloží právní moc. Nikdy však nemůže odložit jak vykonatelnost, tak i právní moc napadaného rozhodnutí současně. Pravomoc dovolacího soudu odložit právní moc napadaného rozhodnutí byla zavedena do občanského soudního řádu zákonem č. 404/2012 Sb. Zde se však podle mého názoru jedná o jistou nekonzistentnost zákonodárce, jelikož dovolání proti nepravomocnému rozhodnutí je *ipso iure* nepřípustné.¹⁴⁴

V dovolacím řízení se rozhoduje zpravidla bez jednání. Dovolací soud však má pravomoc jednání nařídit, jestli to považuje za potřebné. Taková situace ale nastává v praxi spíše výjimečně; dovolací soud vychází ze skutkového stavu zjištěného odvolacím soudem, respektive soudem prvního stupně. Podle současné právní úpravy

---

¹⁴³ Dovolací soud tak může např. rozhodnout ve věci sám (jsou-li naplněny zákonné podmínky), ačkoliv dovolatel se domáhal výhradně zrušení napadaného rozhodnutí.

¹⁴⁴ Srov. ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř.

také platí absolutní zákaz novot (není již potřeba dokazovat dovolací důvod), dovolací přezkum tak bude zpravidla založen výhradně na základě obsahu spisu a sepsaného dovolání.¹⁴⁵ V případě nařízení jednání se uplatní obdobně právní úprava jednání před odvolacím soudem.

Pro dovolací řízení konané ve zvláštních řízeních soudních se použije právní úprava dovolání obsažená v občanském soudním řádu subsidiárně.¹⁴⁶ I v těchto tzv. nesporných řízeních se aplikují plně ustanovení o povinném zastoupení a především pak ustanovení o odmítnutí dovolání pro vady, pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat. Rovněž v nesporných řízeních, avšak výhradně v těch, které lze zahájit pouze na návrh, vždy povede nevymezení dovolacího důvodu či podmínek přípustnosti dovolání k odmítnutí dovolání.¹⁴⁷

2.5.3 Rozhodnutí v dovolacím řízení

Pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav¹⁴⁸ v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu. V dovolacím řízení může dovolací soud rozhodnout pěti následujícími způsoby:

- 1) Zastaví dovolací řízení, pro nedostatek povinného zastoupení, respektive právnického vzdělání dovolatele, nebo pro vady, pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat.
- 2) Odmítne dovolání, které není přípustné, dále bylo-li podáno opožděně (jestliže tak nesprávně neučinil soud prvního stupně), osobou nedostatečně aktivně legitimovanou nebo jestliže trpí dovolání vadami, nebylo ve lhůtě řádně doplněno nebo opraveno, a v dovolacím řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat.
- 3) Zamítne dovolání, dojde-li dovolací soud k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné.

---

¹⁴⁵ JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 200.

¹⁴⁶ Nestanoví-li ustanovení § 30 nebo zvláštní část z.ř.s. jinak.

¹⁴⁷ Svoboda, K., Tlášková, Š., Vláčil, D., Levý, J., Hromada, M. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, str. 72.

¹⁴⁸ Stav skutkový i právní.

- 4) Zruší dovoláním napadené rozhodnutí, nejsou-li podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu.
- 5) Změní dovoláním napadené rozhodnutí, jestliže odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.

Dovolací soud rozhoduje rozsudkem vždy, když zamítá dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, zrušuje-li a mění-li rozsudek odvolacího soudu. V ostatním případech rozhoduje usnesením.¹⁴⁹

Jestliže dovolací soud dospěje ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, respektive rozhodnutí soudu prvního stupně, jedná dále o věci soud, jemuž byla věc vrácena, případně postoupena (rozhodoval-li ve věci věcně nepřislušný soud¹⁵⁰). V případě, že rozhodnutí bylo zrušeno z důvodu nerespektování závazného právního názoru dovolacího soudu, případně v řízení došlo k závažným vadám, může dovolací soud nařídit projednání jiným senátem, respektive jiným soudem. Tento závěr se uplatní pro soud odvolací, případně pro soud prvního stupně.¹⁵¹

Odvolací soud, případně též soud prvního stupně, je vázán právním názorem vysloveným v rozhodnutí dovolacího soudu. Dovolací soud musí ve svém zrušujícím rozhodnutí vymezit, co bylo důvodem vedoucím ke zrušení daného rozhodnutí. Odvolací soud, případně soud prvního stupně, je však vázán právním názorem dovolacího soudu pouze v případě, že nedošlo k podstatné změně skutkového stavu, ze kterého vycházelo původní rozhodnutí.¹⁵² Nové rozhodnutí však nemůže zasáhnout do práv třetích osob; tímto novým rozhodnutím mohou být dotčeny pouze právní vztahy účastníků původního řízení.¹⁵³

---

¹⁴⁹ Srov. ustanovení § 243f odst. 4 o.s.ř.

¹⁵⁰ JIRSA, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV.* Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 209.

¹⁵¹ Srov. ustanovení § 243e odst. 3 o.s.ř.

¹⁵² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 543.

¹⁵³ Srov. ustanovení § 243g odst. 2 o.s.ř.

2.5.4 Soudní poplatky v dovolacím řízení

Směřuje-li dovolání proti meritornímu rozhodnutí odvolacího soudu, výše soudního poplatku se určuje na základě hodnoty předmětu odvolacího řízení:

- a) za peněžité plnění do částky 100 000 Kč včetně činí soudní poplatek 5 000 Kč,
- b) za každou nemovitou věc činí soudní poplatek 10 000 Kč,
- c) za každý obchodní závod nebo za každou jeho organizační složku činí soudní poplatek 20 000 Kč,
- d) v ostatních případech činí soudní poplatek 10 000 Kč.

Za dovolání proti rozhodnutí, které nespadá pod výše uvedené body, činí poplatek 2 000 Kč. Poplatek za dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodováno jen o základu předmětu řízení, se neplatí.¹⁵⁴

2.5.5 Náklady dovolacího řízení

Rozhodování o nákladech dovolacího řízení se řídí přiměřeně obecnou právní úpravou náhrady nákladů řízení. Dovolací soud bude o nákladech řízení rozhodovat v případech, kdy jeho rozhodnutím dovolací řízení končí, tzn. v případě zastavení dovolacího řízení, odmítnutí dovolání, zamítnutí dovolání a v případě změny napadaného rozhodnutí. Jestliže dovolací soud zastaví dovolací řízení nebo odmítne dovolání, rozhodne pouze o náhradě nákladů dovolacího řízení.¹⁵⁵ Taktéž bude dovolací soud postupovat v případě zamítnutí dovolání. Naproti tomu, změní-li dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu, rozhodne o náhradě nákladů řízení za dovolací řízení stejně jako za řízení odvolací.¹⁵⁶ V případě odmítnutí dovolání nebo zastavení řízení nemusí dovolací soud rozhodnutí o náhradě nákladů dovolacího řízení odůvodňovat.

---

¹⁵⁴ Srov. položku 23 sazebníku poplatků - přílohy zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

¹⁵⁵ V případě, že dovolání odmítne nebo dovolací řízení zastaví soud prvního stupně, rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení.

¹⁵⁶ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 774.

Jestliže dovolací soud zrušil napadané rozhodnutí soudu a vrátil mu tuto věc k dalšímu řízení (případně přikázal jinému soudu), o nákladech řízení včetně nákladů dovolacího řízení rozhodne v novém rozhodnutí tento soud, kterým může být soud dovolací i soud prvního stupně.¹⁵⁷

---

¹⁵⁷ Srov. ustanovení § 243g odst.1 o.s.ř.

3 Dovolání jako prostředek ochrany individuálních práv

3.1 Vztah dovolání a ústavní stížnosti

Vztah dovolání a ústavní stížnosti prošel se změnami právní úpravy, účinnými od 1. 1. 2013, zcela zásadní koncepční proměnou. Oproti předchozí právní úpravě je nyní potřeba využít dovolání před podáním vlastní ústavní stížnosti, a to prakticky bez výjimky.¹⁵⁸

3.1.1 Ústavní soud a ústavní stížnost

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, jehož role vyplývá přímo z Ústavy České republiky.¹⁵⁹ Ústavní soud je centralizovaným a speciálním orgánem ochrany ústavnosti a tak stojí zcela mimo soustavu obecných soudů; jedná se o soustavu sui generis čítající právě jeden orgán. Pravomoc a působnost Ústavního soudu je, vzhledem k jeho mimořádnému postavení, taxativně vymezena v článku 87 Ústavy. Z hlediska právní úpravy dovolání je pak zásadní jeho pravomoc vymezená v ustanovení článku 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, který stanoví, že Ústavní soud rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod. Skrze tento institut tedy rozhodnutí Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího mohou být předmětem přezkumu Ústavním soudem. Je však na místě upozornit, že Ústavní soud bude ingerovat do věci pouze v případě, že shledá zásah do ústavně zaručených základních práv a svobod; Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně zdůrazňuje, že není další instancí v soustavě obecných soudů a přísluší mu toliko ochrana ústavnosti, nikoliv běžné zákonnosti.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Srov. ustanovení § 75 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁵⁹ Srov. ustanovení článku 83 a násl. Ústavy.

¹⁶⁰ Např. usnesení sp.zn. I. ÚS 1315/14, sp.zn. I. ÚS 1406/13 nebo sp. zn. I. ÚS 2271/12.

Tzv. obecná ústavní stížnost¹⁶¹ (dále jen „ústavní stížnost“) tvoří zdaleka největší podíl nápadu Ústavního soudu.¹⁶² Jak již bylo naznačeno výše, ústavní stížnost nemůže být za žádných okolností považována za opravný prostředek, nýbrž se jedná o prostředek sui generis k ochraně individuálních ústavních práv.

Ústavní stížností se obrací stěžovatel na Ústavní soud, jestliže bylo pravomocným rozhodnutím orgánu veřejné moci (v tomto případě soudu), v řízení jehož byl účastníkem, zasaženo do stěžovatelových základních práv a svobod garantovaných ústavním pořádkem¹⁶³, avšak teprve po využití všech dostupných, i mimořádných, opravných prostředků (s výjimkou žaloby na obnovu řízení), tedy i dovolání.¹⁶⁴ „*Atribut subsidiarity ústavní stížnosti má jak dimenzi formální, tak i dimenzi materiální. Na jedné straně se tedy subsidiarita ústavní stížnosti odráží v požadavku vyčerpání všech prostředků před jednotlivými orgány veřejné moci, jež právní řád jednotlivci poskytuje, což nachází výraz v institutu nepřípustnosti ústavní stížnosti. Na druhé straně z materiální dimenze principu subsidiarity plyne, že důvodem subsidiarity jsou samotné kompetence Ústavního soudu jako orgánu ochrany ústavnosti, tedy orgánu, který poskytuje ochranu základním právům jednotlivce teprve tehdy, pokud nebyla respektována ostatními orgány veřejné moci.*“¹⁶⁵ Tento závěr Ústavního soudu se plně uplatní i po 31. 12. 2012; do této doby totiž nebylo podání dovolání nutnou podmínkou k podání ústavní stížnosti.

3.1.2 Vyčerpání dovolání jako předpoklad přípustnosti ústavní stížnosti

Vzhledem k současné právní úpravě přípustnosti ústavní stížnosti, která bez dalšího vyžaduje využití dovolání, se jeví jako zásadní otázka, zda je dovolání v současné právní úpravě koncipováno jako dovolání *nárokové*, nebo umožňuje dovolacímu soudu aplikovat vlastní *uvážení*. Jestliže je totiž mimořádný opravný

---

¹⁶¹ Srov. ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. c) (ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy) a čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy (ústavní stížnost politické strany).

¹⁶² Roční statistické analýzy 2014, na webových stránkách Nejvyššího soudu.

¹⁶³ Srov. ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁶⁴ Srov. ustanovení § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁶⁵ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2104/14 ze dne 9.7.2014.

prostředek orgánem, který o něm rozhoduje, odmítnut jako nepřipustný z důvodů závisících na jeho uvážení, je možnost podání ústavní stížnosti proti rozhodnutí, které bylo tímto mimořádným opravným prostředkem napadáno, zachována.¹⁶⁶ Současná právní úprava však na vyřešení této otázky rezignovala a omezila se toliko na jednotný mechanismus pro určení nepřipustnosti ústavní stížnosti; stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje.¹⁶⁷ Tuto otázku však postavil najisto Ústavní soud, když dovolání podle současné právní úpravy bez dalšího označil za mimořádný opravný prostředek, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může odmítnout jako nepřipustný z důvodů závisících na jeho uvážení. Stěžejní argument Ústavního soudu se dá shrnout tak, že současná právní úprava podmínek přípustnosti dovolání i přes zásadní změnu nadále vychází z kritéria zásadního právního významu, a proto není věcný důvod k odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu.¹⁶⁸

Vždy je však třeba vyčerpat procesní prostředek k ochraně efektivně. *„Vyčerpáním všech procesních prostředků se rozumí nejen jejich uplatnění a rozhodnutí o nich. Znamená též jejich uplatnění v souladu s procesními právními předpisy. Za nepřipustný návrh je třeba považovat situaci, kdy sice poslední prostředek k ochraně práv byl použit, avšak opožděně, takže musel být z tohoto důvodu odmítnut. V takovém případě je třeba stát na stanovisku, že orgán, který o takovém prostředku rozhoduje (např. dovolací soud) nedostal příležitost zabývat se důvody jeho podání.“*¹⁶⁹ Takto formulované pojetí efektivního vyčerpání všech procesních prostředků aplikuje konstantně ve své judikatuře Ústavní soud, který však toto pojetí rozšířil na další situace. Ústavní soud uzavřel, že jestliže dovolání bylo odmítnuto z důvodu vad náležitostí podání, konkrétně nedostatečného (či absentujícího) vymezení podmínek přípustnosti dovolání¹⁷⁰, *„takovou situaci je pak logicky nevyhnutelné postavit naroveň té, kdy dovolání bylo podáno opožděně nebo nebylo podáno vůbec.“*^{171;172} Tento závěr

---

¹⁶⁶ Srov. ustanovení § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁶⁷ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 733.

¹⁶⁸ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 772/13 ze dne 28.03.2013.

¹⁶⁹ Jan Filip, CSc., Pavel Holländer, Vojtěch Šimíček Zákon o Ústavním soudu, 2. vydání. Praha: 2007, str. 557.

¹⁷⁰ Dovolatelé uvedli v dovolání podmínky přípustnosti podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2012, ačkoliv již na řízení plně dopadala současná právní úprava.

¹⁷¹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 789/14 ze dne 6. 5. 2014.

je v rozhodovací praxi Ústavního soudu opakovaně potvrzován a dosud nebyl překonán.¹⁷³

Pakliže dovolání vykazuje vady, pro které ho musí dovolacího soud odmítnout, stěžovatel tak svým nesprávným postupem brání dovolacímu soudu, aby vůbec aplikoval vlastní uvážení v otázce přípustnosti dovolání; tato skutečnost pak brání přípustnosti ústavní stížnosti, jelikož nejsou naplněny předpoklady stanovené v ustanovení § 72 odst. 4, respektive § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.¹⁷⁴ V důsledku nedostatečného vymezení, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, tak aktivně legitimovaný účastník ztrácí nejen možnost na vydání meritorního rozhodnutí v dovolacím řízení, ale též byť i teoretickou možnost na meritorní projednání věci Ústavním soudem (vyjma situací uvedených níže). Jestliže tedy stěžovatel nevyužil dovolání procesně řádně, případně nepodal dovolání vůbec, Ústavní soud ústavní stížnost odmítne usnesením jako nepřipustnou podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Ačkoliv je ústavní stížnost nepřipustná podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, může ji stále Ústavní soud projednat, ale pouze ve výjimečných případech, jestliže:

- a) stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána ve lhůtě jednoho roku,
- b) v řízení o podaném opravném prostředku dochází ke značným průtahům, z nichž stěžovateli vzniká nebo může vzniknout vážná a neodvratitelná újma.

Situace uvedená pod písmenem b) však prakticky nedopadne na případy odmítnutí dovolání z důvodu nepřipustnosti nebo z důvodu vad, který nebyly ve lhůtě odstraněny, a pro něž nelze v dovolacím řízení pokračovat, jelikož podle současné právní úpravy je dovolací soud povinen odmítnout takové dovolání nejpozději do 6 měsíců od chvíle, kdy mu byla věc předložena.¹⁷⁵ V úvahu pak připadá již pouze použití ustanovení pod písmenem a), které však ve světle konstantní judikatury Ústavního

---

¹⁷² „Požadavek vyčerpat "všechny procesní prostředky" však není splněn již tím, že řízení o něm bylo zahájeno; zahrnuje logicky i povinnost "vyčerpat" ty dispozice, které na tomto základě otevřené řízení skýtá, což předpokládá - v první řadě - aby dovolání bylo řádně podáno a argumentováno.“ - Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 789/14 ze dne 6. 5. 2014.

¹⁷³ Např. usnesení sp. zn. III. ÚS 2949/14, sp. zn. IV. ÚS 876/14 nebo sp. zn. III. ÚS 1823/14.

¹⁷⁴ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3625/13 ze dne 14. 1. 2014.

¹⁷⁵ Srov. ustanovení § 243c odst. 1 o.s.ř.

soudu bude mít velmi malou pravděpodobnost úspěchu; „*Ústavní soud v minulosti vyložil, že citované ustanovení představuje výjimku z obecného pravidla přípustnosti ústavní stížnosti, kterou je však třeba vykládat restriktivním způsobem.*“¹⁷⁶

Jestliže bylo dovolání podáno procesně řádně a dovolací soud následně odmítl přípustnost takové dovolání na základě svého *uvážení*, je ústavní stížnost proti rozhodnutí odvolacího soudu přípustná ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku. Ústavní stížnost bude také bez dalšího přípustná, jestliže směřuje pouze proti rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, jestliže konkrétně tímto rozhodnutím bylo zasaženo do stěžovatelových ústavně garantovaných práv. Konečně, ústavní stížnost je bez dalšího přípustná také ve věcech, kterou jsou vyloučeny z přípustnosti dovolání dle ustanovení § 238 o.s.ř.

---

¹⁷⁶ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3592/14 ze dne 16. 12. 2014.

3.2 Zhodnocení současné právní úpravy dovolání a její aplikace v praxi

Za nejproblematictější aspekt současné právní úpravy dovolání považují stanovení podmínek přípustnosti dovolání v ustanovení § 237 o.s.ř. ve spojení s obligatorní náležitostí vymezení splnění předpokladů těchto podmínek v podaném dovolání podle ustanovení § 241a odst. 2 o.s.ř.. Kontroverznost této právní úpravy je pak ještě podtržena notně restriktivním přístupem Nejvyššího soudu v posuzování splnění podmínek přípustnosti dovolání. Bohužel, Ústavní soud se omezil toliko na korekci pouze nejkřiklavějšího projevu přepjatého formalismu v posuzování splnění předpokladů podmínek přípustnosti dovolání Nejvyšším soudem, když odmítl závěr, že by dovolatel musel v dovolání vymezovat relevantní judikaturu Nejvyššího soudu spisovými značkami. Ústavní soud však shledal jako ústavně konformní praxi Nejvyššího soudu, kdy ten odmítá dovolání pro nepřipustnost z důvodu nedostatečného vymezení podmínek přípustnosti dovolání. Aktuální úpravu, kdy má dovolatel povinnost poučit Nejvyšší soud o jeho vlastní judikatuře, považují za absurdní.

Vyloučení diformity, resp. skryté diformity, z podmínek přípustnosti dovolání zásadně oslabilo funkci dovolání jako instrumentu ochrany individuálních práv účastníka. V kombinaci se skutečností, že využití dovolání je v současné právní úpravě nutnou podmínkou pro přípustnost ústavní stížnosti, o možnost jejíhož využití se dovolatel „připraví“ nedostatečně odůvodněným dovoláním, považují výše nastíněnou praxi za ústavně nekonformní. Praxi, kdy je dovolání odmítnuto pouze pro formální vady, ačkoliv by jinak bylo objektivně přípustné, je namísto považovat za projev přepjatého formalismu a *denegatio iustitiae*, ve svém důsledku zakládající porušení práva na spravedlivý proces podle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Současná praxe totiž omezuje roli Nejvyššího soudu pouze na sjednocovatele rozhodovací praxe obecných soudů a efektivně vylučuje ústavním pořádkem stanovenou povinnost soudů poskytovat jednotlivci ochranu jeho základních práv.¹⁷⁷

---

¹⁷⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 49/10 ze dne 28. 1. 2014.

Současná praxe skýtá přílišný prostor pro libovůli Nejvyššího soudu v posuzování splnění předpokladů podmínek přípustnosti dovolání.

„Vzhledem k tomu, že účelem soudů je poskytnout ochranu právům a oprávněným zájmům účastníku řízení, je uvedený formalismus v rozporu se smyslem dovolání. NS není uvedením určitých konkrétních rozhodnutí, od kterých se odvolací soud odchýlil, vázán, jaký má tedy smysl vyžadovat za všech okolností jejich specifikaci? Podobně na mě působí požadavek, aby účastník řízení jasně vymezil nejednotnosti v rozhodovací praxi NS.“¹⁷⁸ S tímto závěrem nelze než bezvýhradně souhlasit.

Zcela na místě je také otázka, nakolik byl přijetím a aplikací současné právní úpravy dovolání odstraněn protiústavní stav, který vytýkal právní úpravě účinné do 31. 12. 2012 Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 29/11. Ústavní soud vytýkal právní úpravě dovolání zejména koncepci podmínky přípustnosti dovolání založené na otázce zásadního právního významu, a to z důvodu nepředvídatelnosti. Současná právní úprava podmínek přípustnosti dovolání je však i nadále založena na zásadním právním významu. Nepředvídatelnost sice byla zákonodárcem odstraněna z právní úpravy podmínek přípustnosti, kdy tyto jsou nově objektivně vymezeny (kromě situace, kdy odvolací soud má vyřešit právní otázku jinak), avšak tato nepředvídatelnost byla přenesena na otázku, co považuje Nejvyšší soud za dostatečné vymezení podmínek přípustnosti dovolání. Pro dovolatele je v současnosti nepředvídatelné, zda Nejvyšší soud posoudí jeho dovolání jako přípustné, anebo shledá nedostatečné vymezení splnění podmínek přípustnosti dovolání. Paradoxně tak nová právní úprava trpí i nadále neduhem nepředvídatelnosti.

Mezi další kontroverzní aspekty současné právní úpravy dovolání, které zásadním způsobem snižují ochranu individuálních práv účastníků, patří skutečnost, že odvolací soud (případně soud prvního stupně) nevyzve dovolatele k opravě vad jeho dovolání, pro něž nelze v řízení pokračovat, a následně po uplynutí lhůty takové dovolání odmítne.

Současná praxe zároveň klade podstatně vyšší nároky na úroveň právní pomoci poskytované advokáty. Dovolatel by měl dbát zvýšené opatrnosti při výběru advokáta pro povinné zastoupení v dovolacím řízení, jelikož výše popsané procesní následky

---

¹⁷⁸ David Záhumenský: Nenastal čas znovu zrušit nenárokové dovolání v civilních věcech?

nekvalitně zpracovaného podání nemají v důsledku své závažnosti v civilním procesu obdoby.

Za pozitivní moment současné právní úpravy považují promítnutí zásad revizního opravného systému do způsobu rozhodování dovolacího soudu, kdy soud může za podmínek ustanovení § 243d písm. b) o.s.ř. sám rozhodnout ve věci. Tato úprava přispěla k větší efektivitě rozhodování soudů a zamezila zbytečným průtahům v projednávané věci.

Jednoznačně je potřeba uzavřít, že současné právní úpravě se nepodařilo naplnit jeden z vytčených cílů, a sice regulaci nápadu k Nejvyššímu soudu. Ze statistik volně přístupných na webových stránkách Nejvyššího soudu¹⁷⁹ je patrné, že nápad podání v civilních věcech se naopak za účinnosti současné právní úpravy dovolání zvýšil.

Závěrem uvedu myšlenku de lege ferenda. Vymezení naplnění předpokladů přípustnosti dovolání by nemělo být obligatorní náležitostí podání k dovolacímu soudu, resp. by dovolací soud měl mít možnost posoudit i přes tento nedostatek dovolání jako přípustné, jestliže jsou podmínky přípustnosti objektivně naplněny. Jedině tak může dovolací soud plně poskytovat efektivní ochranu subjektivním právům účastníků.

---

¹⁷⁹ <http://www.nsoud.cz/>

Závěr

V závěru této diplomové práce se omezím na stručné zhodnocení platné a účinné právní úpravy dovolání v civilním procesu a na zodpovězení cílů této práce, vymezených v úvodu.

1) Srovnání podmínek přípustnosti dovolání v právní úpravě účinné do 31. 12. 2012 a v právní úpravě účinné od 1. 1. 2013.

Z podmínek přípustnosti dovolání byla zcela vyloučena diformita, resp. skrytá diformita. Podmínky přípustnosti dovolání jsou však nadále vystavěny na vyřešení otázky zásadního právního významu, byť v jasně stanovených mantinelech. Lze uzavřít, že současná právní úprava podtrhuje významným způsobem roli Nejvyššího soudu jakožto sjednotitele judikatury obecných soudů na úkor ochrany subjektivních práv účastníků.

2) Zhodnocení, zda byly naplněny zákonodárcem vytčené cíle rozsáhlé novelizace právní úpravy dovolání, provedené zákonem č. 404/2012 Sb.

Zákonodárcem vytčené cíle koncepční změny právní úpravy dovolání, provedené zákonem č. 404/2012 Sb., jednoznačně nebyly naplněny. Snaha snížit nápad podání k Nejvyššímu soudu se nezdařila. Rovněž se nepodařilo odstranit nepředvídatelnost rozhodování Nejvyššího soudu o přípustnosti podaných dovolání.

3) Zhodnocení dopadů současné právní úpravy dovolání na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

Vymezení splnění předpokladů podmínek přípustnosti dovolání je v současné právní úpravě obligatorní náležitostí podání. Nejvyšší soud zaujal v otázce posuzování této náležitosti dovolání, a s ní související přípustnosti podání, restriktivní přístup, který

byl následně vyhodnocen Ústavním soudem jako ústavně konformní. Efektivní využití mimořádného opravného prostředku dovolání se stalo nutnou podmínkou pro přípustnost ústavní stížnosti. Za této situace je tak restriktivním přístupem Nejvyššího soudu ve výsledku omezen přístup k Ústavnímu soudu. Tato praxe ve svém souhrnu již podle mého názoru dosahuje intenzity porušení práva na spravedlivý proces podle článku 36 Listiny základních práv a svobod a článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Závěrem lze říci, že současná právní úprava dovolání v civilním procesu nenaplnila cíle do ní vkládané a v praktické rovině vykazuje natolik závažné nedostatky, že lze oprávněně volat po změně jejích nejproblematictějších bodů zákonodárcem. Za současného stavu nelze vyloučit opětovnou zrušující intervenci Ústavního soudu srovnatelnou s dopadem nálezu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 na právní úpravu dovolání.

Seznam použitých zkratek

Sb. – Sběrka zákonů

ř.z. – Říšský zákoník

CŘS – Zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (*Civilní řád soudní*), ve znění pozdějších předpisů.

OSŘ, o.s.ř - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

z.ř.s. - Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité literatury

Knížní publikace

GEŠKOVÁ, Katarína. *Dovolanie v civilnom procese*. Vyd. 1. V Prahe: C.H. Beck, 2010, xiii, 237 s. Beckova edícia právne inštitúty. ISBN 978-80-7400-166-6.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2010, 640 s. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.

LAVICKÝ, Petr. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 268 s. ISBN 978-80-210-7601-3.

HORA, Václav a Jiří SPÁČIL (ed.). *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xxxii, 211, 442, 286 s. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 621 s. ISBN 978-80-7201-940-31.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, 621 stran. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 565 s. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 1202 s. ISBN 80-86861-09-0.

WINTEROVÁ, Alena, Milan POKORNÝ a Josef RUBEŠ. *Občanský soudní řád a předpisy souvisejí: [podle stavu k 1.3.1997]*. 7. podst. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 1997, 639 s. ISBN 80-7201-062-x.

Komentáře

Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

JIRSA, J. a kolektiv. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: kniha IV. Praha: Havlíček Brain Team, 2015.

Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015, xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7.

KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář.* 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xv, 605 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-761-8.

FILIP, Jan, Pavel HOLLÄNDER a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Zákon o Ústavním soudu: komentář.* 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, xxxiii, 896 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-599-5.

Odborné články

SCHELLEOVÁ, Ilona. Dovolání v civilním řízení včera a dnes. Bulletin advokacie. 1997, č. 6- 7.

MACKOVÁ, Alena. Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*. 2000, č. 8.

Internetové zdroje

Zdeněk Kühn: Nenárokové dovolání je protiústavní? přístupný online na adrese: <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/03/nenarokove-dovolani-je-protiustavni.html>

David Záhumenský: Nenastal čas znovu zrušit nenárokové dovolání v civilních věcech? přístupný on-line na adrese: <http://jinepravo.blogspot.cz/2014/06/david-zahumensky-nenastal-cas-znovu.html>

Roční statistické analýzy 2014, přístupný on-line na adrese: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Jine/Rocni_statisticke_analyzy_2014_-_VSA_2014.pdf

<http://www.nsoud.cz/>

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

Zákon č. 112/1895 ř.z., jímž se uvádí zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (*Civilní řád soudní*), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, ve znění pozdějších předpisů.
zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (*Občanský soudní řád*),
ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 238/1995 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 10/2003 ze dne 20. 5. 2003.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 162/2003 ze dne 27. 5. 2003.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 310/2002 ze dne 2. 6. 2004.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1539/2004 ze dne 20. 7. 2004.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1097/2004 ze dne 31. 3. 2005.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5373/2008 ze dne 17. 9. 2009.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2752/2010 ze dne 23. 9. 2010.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1172/2013 ze dne 30. 5. 2013.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2394/2013 ze dne 25. 9. 2013.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 4217/2013 ze dne 10. 3. 2014.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3738/2013 ze dne 28. 5. 2014.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 128/05 ze dne 10. 5. 2005.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3348/09 ze dne 8. 2. 2011.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 21. 2. 2012.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2271/12 ze dne 13. 8. 2012.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 772/13 ze dne 28. 3. 2013.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 49/10 ze dne 28. 1. 2014.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3625/13 ze dne 14. 1. 2014.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1406/13 ze dne 26. 2. 2014.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 789/14 ze dne 6. 5. 2014.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2104/14 ze dne 9. 7. 2014.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1315/14 ze dne 21. 8. 2014

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3592/14 ze dne 16. 12. 2014.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1256/14 ze dne 18. 12. 2014.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2949/14 ze dne 8. 1. 2015.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 876/14 ze dne 13. 1. 2015.

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1823/14 ze dne 19. 3. 2015.

Shrnutí

Oficiální název mé diplomové práce je Dovolání v civilním procesu. Hlavní cílem této práce je popsat vývoj institutu dovolání v historických souvislostech vývoje civilního procesu na území České republiky až k dnešní právní úpravě, zejména se zaměřením na podmínky přípustnosti a náležitosti dovolání.

Diplomová práce se skládá ze tří kapitol. První kapitola má uvést čtenáře do kontextu historického vývoje institutu dovolání od jeho počátku v 18. století až do dneška. Zejména je pak zdůrazněno přelomové rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 na konci této kapitoly.

Druhá kapitola se věnuje aktuální právní úpravě dovolání v OSŘ. Hlavním cílem je pak popsat institut dovolání jako celek. Tato kapitola také poskytne čtenáři hlubší analýzu některých kontroverzních rysů současné úpravy, spojených zejména s podmínkami přípustnosti dovolání a jeho náležitostmi vyžadovanými zákonem. Závěrem tato kapitola ukazuje postoj vrcholných orgánů soudní moci k těmto problematickým rysům současné úpravy.

Třetí kapitola obsahuje stručné vysvětlení interakce mezi Nejvyšším soudem a Ústavním soudem, respektive popisuje vztah dovolání a ústavní stížnosti. Tato kapitola také obsahuje konečné zhodnocení současné právní úpravy a na ní navazující rozhodovací praxe výše zmíněných soudů.

Závěr mé diplomové práce pak obsahuje odpovědi na otázky vznesené v Úvodu. Tyto odpovědi lze shrnout následovně; požadavky zákonodárce a Ústavního soudu nebyly naplněny a současná právní úprava tak zůstává problematická v některých svých aspektech.

Resumé

The official title of my thesis is *Application for an appeal review on the points of law in civil procedure*. The main objective of this thesis is to describe the development of an institute of an application for an appeal review throughout the legal history of the civil procedure in the area of the Czech Republic up to current state, with a particular focus on the conditions of admissibility of such application and its essentials.

My thesis is composed of three chapters. The first chapter is to introduce the reader to the historical development of an application of an appeal review from the very beginning in the 18th century up to date. In particular, the landmark Constitutional Court decision (sp. zn. Pl. ÚS 29/11) is emphasized in the end of the chapter.

The second chapter deals with the actual legislation of an application for an appeal review in *The Code of Civil Procedure*. *Its main goal is to describe this institute as whole. It is also to provide the reader with further analysis of some controversial issues of the actual legislation as the conditions of admissibility of an application and its essentials required by the law.* Finally, it manifests the attitude of the judiciary towards these problematic features of the actual legislation.

The third chapter contains the brief explication about an interaction between The Supreme Court and The Constitutional Court, more precisely deals with a mutual relation of the applications in these courts. This chapter also contains the final evaluation of the actual legislation and the following practice of the judiciary.

The conclusion of my thesis contains answers on questions raised in the introduction of this thesis. I can summarize the very conclusions of my thesis as follows; the requirements of the legislator and The Constitutional Court were not fully met and the actual legislation remains problematic in some of its aspects.

Název práce v anglickém jazyce

Application for an appeal review on the points of law in civil procedure

Klíčová slova (keywords)

Dovolání, podmínky přípustnosti, náležitosti dovolání

Application for an appeal review, conditions of admissibility, essentials of an
Application for an appeal review